dexteri patris Et iterū uētur' est cū glīa iudicare uiuos ꝛ mortuos

cui' regni nō erit finis Et in spiritū sāctū dominū ꝛ uiuificātē q̄ ex

pr̄e filioq̄ procedit Qui cū patre ꝛ filio simꝰ adoratur et cōglorifica

tur qui locut' est per pphās Et unā sāctā catholicā et aplicā eccle

380

…Confiteor unū baptisma in remissionē peccatoꝝ Et expecto resur-

rectionē mortuoꝝ Et uitā uēturi seculi A. a. a. men

Kyrie e In xl. leyson Christe

leyson Kyrie e leyson

Kyrie e e leyson

Subtilissimus Tractatus De Augmentatione Jacobi Fabri Flemẽsis

Ad reuerendissimum Tridentinæ urbis presiden: illustris/
sissimum. d. d. Bernardum de Glers. equissi/
mum patriæ principem: Iacobi fabri
flemensis. Præfatio.

MVltum quidem (sacratissime presul) urbs tua : preter alias Italiæ ciuitates debetur
Theoderico Theodemiri Ostrogothorum regis filio. Hic nempe : a Leone constanti/
nopolitano imperatore primum obsidione liberatus ; mox a Zenone eiusdem ac Ro
mani imperii successore : laceras Italiæ res ac S. R. in commendationem accepit.
Quumq; eam Athilæ flagellis respirantem: mirum inmodu; examplificasset : Tridentum prim9
muro cinxit & auxit. Eamq; munitissimam ac regiam arcem Italiæ constituit. Plurimum uero ti
bi sese debere fatetur: qui eam iam pridem languidam: saluberris legibus sospitem feceris: ac tui
animi gñrositate: ab inertia ad sanctissima uirtutum certamina euocaueris. Vigiliis tuis effecisti:
ut: q̃ maxime possunt omnes desidiam sudoribus ac honoribus cõmutent. Nanq; (ut alios omit/
tam) quot peritissimos iureconsultos: tuo splendore atq; exemplo: ex hac nostra Bononiẽsi acha
demia arrepto uexillo: in patriam laureatos duxisti? Ante si quidem tua regna nullus ex nostrati
bus erat: qui bonis insudaret artibus. nunc omnes quas principi placere artes uident : certa/
tim arripiũt. nec uero certantibus sua premia desunt. Vt quid urbs cincta sine propugnatoribus?
Ruant nunc moenia Theoderici: suis inuicta perstabit militibus. Non aliunde iam mercenarii tu
is amplissimis negociis aduocandi. sufficient ex tuis q̃ plurimi : qui ea quẽ tuo fidissimo pectori
mandantur a Carolo maximo ac inuictissimo augusto: & corporis & animi consilio: fidissime pe
ragant. Cui enim confidentius Cæsar negotia committat ; q̃ primipilari duci ; ac totius germa/
niæ propugnatori? Quibus ciuitas tua: tantum alias Germaniæ ciuitates relinquet: quantum tua
equitas priores omnes antecelluit antistites. Eam igitur non intra moenia tantum domibus ex/
amplificasti. uerum ultra alias quoq; extendisti sotias urbes. Quare legum sobriam tuam admini
strationem: insueti nostrates admirantur: germanam integritatem uenerantur: diuina consilia ex
pauescunt : te iam presentissimum numen collunt : quas possunt singuli gratias principi ostẽ
tant. Quod ittidem ut facerem: bis me in patriam contuli. Verũ ad ardua magis Cæsaris aula te
aduocauerat. Dolebat flemmaru; opilio (maxime Antistes) quo patriam moderaris ; finitimos
terrefacis: uultum uel semel nequisse coram uenerari. Verum id quod patria nequit ; Bononia
tua (ex qua doctrinam simul pene cum episcopali infula tuo splendore reportasti) prestitit. Ibi. n.
quintum iam anuum agens ; eas oues optimis preceptoribus pascere didici : que me defunctum
quoq; uestiẽt. Philosophiæ dogmatibus comite paupertate incumbẽs: preter multa philosophiæ
archana: optatissimum de augmento quesitum enodandũ sese obiecit. Strictim igitur ac philoso
phorum more: probleuma quoad potuimus patefecimus. Nullus autem erat patronus huic no/
stro de augmento labori eligendus: q̃ patriæ augmentator. Titulus a quo tutellam ac immortali/
tatem speraret edocuit. Retrahebat animũ operis paruitas. Audacem fecit nostra in te pietas. Ac
cipe igitur integerrime prĩceps exiguo opere ĩmensæ difficultatis solutionem. Alius quidem Phi
dias/ Appelles/ Policletus/ uirtutu; tuarum statuam pingent/ sculpent/ atq; effingent: cui maior di
cendi uis. Nos eo animo donamus: ut nostra per te: non tu nostris immortalitatem accipias. Qd'
si Illustrissima ac ĩsuperabilis clementia tua nobis (quod toti p̃riæ) facit cõtra maleuolos presidiũ
tullerit: post has primitias: maturiora plurima tibi cudet faber tuus. q se sanctissimo pectori tuo
sedulo cõmendat Bononie. 1521. tertio idus Nouembris.

Utruz in qualibet augmentatiõe: rõe nutritiõis: noua pars forme generetur.

Hec q̃stio: quũ nobilis ex pte subiecti (d̃ eo
n. motu q̃rit q uiuẽtibus maxie ꝓprius existit)
tum ex modo p scrutãdi. ardua atq̧ mirabilis
existiat: doctis ob eius difficultatẽ: plurimum
speculatiõis afferens. his uero: qui musas secrec
tiores aspnati: Bachũ Venerẽq̧ uenerãt. maxi
me cõsõa. Quippe ĩtelligẽdi ptãte uix pticipes:
ac sensibus nõ ꝓpriũ ad finẽ utant: uerꝫ sed ad
cupiditatũ ac corporis ĩexplebilẽ uoluptatẽ: hãc
solã uident cũ pecudibus uegetalẽ aĩam: atq̧ plã
tis inmẽsam corporis crãsitiẽ sortiti. hãc saltim
quã miserrimã adepti sũt uitã: intelligere faces
cãt: ut ea pspecta ac neglecta altioribus aĩæ mu
neribus cõtinuã subtilissimoꝝ spirituũ aggene
rationẽ impẽde re satagãt. Rẽ ergo fauste agre
diamur.

Capitulũ primũ in quo ponũt gñralia q̃dam pro notitia subiecti quesiti.

OMniũ quoꝝ q̃lẽcũq̧ cognitionẽ acce
pimus natura: aut cõstans & quodã
mõ firma: aut fluxibilis: cuius eẽ pro
prius fieri putamus. hoc ultio ĩ gene
re motus oĩs. ac eius mẽsura tps statuẽda. Non
solũ aũt augumẽtũ. ac decremẽtũ in his cõi cõsen
su cõnumerarũt: uerumetiã ipm (qd̃ ista patit)
uiuũ addi curarũt. quod siq̃dẽ caducũ cõtinue
defluat. qd̃ nos ĩfra ueris phipateticis dissonare
cõprobabimus. Motus aũt pẽitus tres sũt spẽs
diuisæ: penes eos ĩ quos cõmigrat termĩos: q̃li.
quanto ac loco. Erit augmẽtatio motus ĩ quãto
Cõ. 31. quũ eã. aristo. 1. de gñatiõe dixerit pexistẽtis ma
gnitudinis additamẽtũ. Est aũt in quolibet uero
motu qnq̧ repire: mobile: mouẽs. id secũduꝫ q̧
fit motus: terminũ a quo: & ad quẽ: pter oĩbus
cõe & necessariũ tps. Qd̃ hoc motu mouet: ui
uẽs seu aĩatũ dicit. cuius est p se & nõ secũdũ ac
Cõ. 46. cidẽs nutriri. 2. de aĩa & augeri: licet ẽt ĩaĩata au
geant uerꝫ ĩ pprie. Vt patefacit magnus Alber
tus. 1. de gñratiõe: uiuẽtibus uero nõ hoc euẽit
rõe corporis: qd̃ cũ ĩanimis hẽnt cõe: sed aĩæ: q̃
ut dicit ibidẽ Auerois essẽtialiter pricipiũ huiꝰ
actiõis existit. q̃re ipa mouens putabit: uitæ ãt
& effectiua & formalis cã ẽ ea: q̃ uegetalis aĩa dr̃
cõ. 95 teste. aristo. 1. d̃ aĩa &. 2. siue igit ĩ pfectis plures
cõ. 16 aĩæ huius rõe. siue una p istã potẽtiã nutriet &
augebit. qd̃ liquet ĩ plãtis ĩ q̃bus hec sola ab aliis
se iũcta. Quãtitas ãt (cuiꝰ extẽsio ẽ ꝓprius mo
dꝰ) id est secũdũ qd̃ mobile a mouẽte mouet.
Termini maior & mĩor quãtitas: opposito mõ.
tñ ĩ cremẽto & decremẽto Tps erit mẽsurãs mo
tus aut mutatiões istas: d̃ quo nõ mĩor difficul
tas quã de pricipali q̃sito. Et q̃a nihil auget. nisi
nutriat. antequã ad formalẽ rõnẽ ueniã. aug
mẽti: dicẽdũ de ipa nutritiõe: q̃ppe hac: & illa faci
lius cognoscet. De ipa aũt exactissime d̃termĩa
re. aut impossibile aut difficillimũ. ob exiguã in
his rebus ĩtellectus nr̃i fixionẽ: Vñ tãtis p dicen
dũ quoad Arist. mentẽ uideamus: q si ullus un
q̃: ipe subiecti q̃siti ueritatẽ iuẽit. Querẽda cõsi
militer qnq̧ illa: & ĩ nutritiõe. Primũ subiectũ
seu mobile: parit aĩatum uegetãs statuimus: ue
getalẽ aũt aĩam motorẽ aut efficiẽtẽ dicimus:
Vnde & ĩ. 2. de aĩa: dr̃ aĩa nõ solũ aĩati corporis Cõ
forma statuit: dans eẽ & uiuere: uerũẽt opatio 36
nũ effectiuũ pricipiũ. Vnd̃ uegeta aĩæ potentia
& si p se nõ sit ꝓgressiui motus cã: rõe. n. huius
nũq̃ aq̃rit locus. 1. de gñatiõe: tñ augumẽti atq̧
nutritiõis ĩsepabile efficiẽs est. Quod liquet: ni Cõ.
hil. n. ista exeq̃tur: nisi ista aĩa pticipet. opat aũt 25.
ĩ nutritiõe de nõ aĩato aĩatũ faciẽs. uñ & isti ter
mini statuent. Quo simul patet hãc cũ gñatiõe
maiorẽ affinitatẽ iniisse q̃ cũ reliq̃s mutatiõibꝰ.
est. n. ex nõ ente ĩ ens. ex priuatiõe in affirmatio
nẽ: qd̃ soli cõpetit ꝓprie gñatiõi. 5. phisi. Ob id Cõ. 7.
neq̧ nutritio motus statuet. nisi equoce q̧ nos
latius ĩfra ostẽdemus. Forma secũdũ quã trans
mutat ẽ substãtia: quæ ĩ nõ tpe acq̃ritur. Atq̃
quũ nutritio restauratio q̃dã sit: reficit aũt ni
hil nisi qd̃ deffectibile: iõ & cælestia aĩalia huiꝰ
uirtutis carẽtia. qm̃ suopte uigor̃ sint ĩdefectibi
lia. 1. & . 2. cœli & ĩ Methauris. li. 2. cõtra putãtes 1. cõ.
ea nubibus cibalibus reffici: uñ aĩantiũ corpora 20.
oĩa defectibilia. Ob idq̧ hãc uirtutẽ nã largita: 100.
nõ ut formã tm̃: sed ut factiuũ pricipiũ. agit aut 2. cõ.
nihil ĩ se ipm. uñ necesse ẽ q̃d extriseus aduẽire 1. 2. 3.
(qd̃ nutrimẽtũ apppellat) ĩ qd̃ agat. tale ãt a pri
cipio dissimile oportet eẽ. nihil. n. agit in suũ si
mile secũdũ formã: sed ĩ cõtrariũ. ut assimilet si Cõ. 8
bi ipm. 1. d̃ gñratiõe. simile ãt effectũ suũ simile
cõseruat. Quar̃ oportũe nã hãc: istis uirtutẽ lar
gita: ne cõtinua facta dissolutiõe pereãt: anteq̃ d̃
bitas exequat opatiões: & ꝓpriũ finẽ attingãt.
Vñ hec aĩæ uis: est potẽs pricipiũ: saluãdi id in
quo est: secũdũ ĩdiuiduũ. Istã aũt opationẽ: aĩa
nõ põt sine corporeo aliquo ĩstrumẽto pficet. ta 2. de
le aũt est duplex ĩtrinsecũ & est calor naturalis. aĩa.
et extrĩsecus aduenĩes cibus. q calore aĩali uici 50.
& digeri ĩ mẽbra aut his ꝓportiõabilibꝰ possit.
Nõ. n. oĩa: neq̧ cõueniẽter q̃quũq̧ hoc patiunt.
q̃pp q̃ uni sunt cibo alteri sũt ueneno. & hoc di
cũt medici eẽ ex occulta ꝓprietate: quã diuer
sitatẽ: nõ solũ diuersa specie aĩalia. uerꝫ ẽt ĩ diui
dua eiusdẽ formæ specificæ hñt: q̃busdã. n. oua
sorbilia mortalia: reliq̃s aptissima sunt.

Cap. 2. in quo addũtur aliqua magis specialia: pro declaratione dicendoꝝ.

Diximus ergo cibũ: quo ad sui substantiã
cõueniẽtẽ eẽ oportere. Vñ nõ idẽ est ele
phãti oĩo cibus q & hõi. Scire aũt q̃s cuiq̧
spẽi aptus sit non eẽt possibile: nisi sciẽti libros
de historia aĩaliũ aristo. & singularẽ cuiusq̧ cõ
plexionẽ atq̧ ꝓprietatẽ: quæ si q̃spiaꝫ nosceret:
haud difficile eẽt forsitã: solerti igenio: singulis
ꝓpria pabula exibere. Qui quãtũcũq̧ ĩ hoc cõ
ueniẽs sit cibãdo: nõ tñ pẽitus simile: cõtrarias

adhuc retinet q̄litates:qbus ipm spoliari opor/
tet: ut ꝓpria tandē amissa forma:uiuētis idua/
tur. Vnde tamq̄ cōtrarium alterabit ab ipsa aīa
cō.41 calore naturali. quo cuncta operat. 2. de anima.
Quod quomō & in quibus fiat altius repeten/
dum. quum enim oīa quæ in materia spēm ha
bent actiua & passiua sint: quippe ex contrariis
cō.51. cōstant & fiunt primo de gn̄ratione: Aīalia autē
&. 53. ex materia fiant: ex cōtrariis constabunt & gene
54. rabunt. Vnde. 4. Metheo. gn̄ratio aīlium: & pe/
nitus mixtorum fit ex humidi terminatione a
calido. qd̄ ꝑceteris subtilissime magnus Alber.
ibidem declarauit. Quū ergo ex contrariis ge
nerent animalia: ex cōtrariis quoq; cōstabunt.
altero uincente. i. calido. quod ut actiuum pre/
sens passiuo: īpossibile est nō facere in modera
tam actionem. Vt dr̄ inde longi: & breuitate ui
tæ. Et ita resoluit continuo animal. propterq;
humidi dissolutionem adiuuāte extrinseco al/
terante membra aīalium ināiuntur. Fluente si
qdem eorum materia: inanita: appetunt natura
liter (cui tn̄ i uiuentibus pfectis cōiungitur sen
sitiuus appetitus stimulans pro fuga cōtrarii) re
pleri & continuari: atq; inspisari. ut suis mune/
ribus satagant: & contrariis comode se tueātur.
Vnde extrinsecus pmū subsidium calore natu
rali attrahūt: atq; per os assumit. non tamquā p
uiā tm̄: sed tāq̄ in eo in quo aliqualiter predige
doct. rantur. ut bene. Auice. dicit prima primi. Et ra/
4. tione huius dicit potentia attractiua. quam seq
cap. 2 tur digestiua: quæ cibum calore: inquātum na/
turalis est: coquit in membris: aut his ꝓportio/
nalibus: ad hoc deputatis. quæ coexigit retenti/
uam: quas subsequit sequestratiua puri ab im
puro: quod expulsiua tamq̄ inutile expellit.
Medicis aūt pro nunc sit cure typo monstrare.
quæ in q̄uis digestionem supfluitas secernatur.
quousq; per continuā quasi elixatiōem sanguis:
aut huic ꝓportionale in plantis atq; exāguibus:
formā sāguis (siue prio i epate: aut i corde aut ut
uoluit Auer. 2. col. ca. 9. i epate: rōe tn̄ caloris cor
dis quod ipse ibidem principem fecit nutricti/
uæ uirtuti. hoc non curo. ubi parua lis esset in/
telligenti) acceperit. aut penitus talem sub qua
in ꝓxima sit dispositiōe: sine ulteriori in aliquo
pticulari membro decoctione: ad nutriendum
auctum. Non. n. puto negasset Aristo. sanguinē
atq; proportionale: in pticularibus membris ali
qualem alterationem pati. & ulteriorem dige/
stionem antequam cōuertat in animatum: itās
loco deperditi. In membris ergo nutrimtum di
stributum calore naturali: & etiam uillis concu
rentibus in animali p singula membra: iam in/
surgit ea uis quæ appositiua dici pōt. quam con
seqt unitiua. & tādē ac assimila similatiua: quā
sequitur formatiua. post quā sequitur uegetati
cap. 7 uaquæ est finis nutritiuæ ut. d. Auer. 2. colliget:
co. 47 & penitus uegetatiuæ aiæ. inquantum opatur
circa nutrimtum. 2. de aia ut ex nutrimto in po
stentia atq; iō: cōtrario: efficiat: nutrimtū i actu
ut ibidem dicit. & tunc simile est non amplius

cōtrarium. His ergo uirtutibus opatur anima
uel pluribus forsam circa nutrimtum: diuersis
membris: & diuersa caloris ꝓportiōe. Quæ om
nia exq̄sitissime nostri medici tractarunt. & Al
bertus magnus. 2. de aīa per pulchre & obiter te tra. 2.
tigit. Nostrum autem propositum non fuit ista cap. 8
exacte tractare. quoue pacto nutritiua in gene/
ratiuam ordinet: tāq̄ in suum finē. ut saluet. s.
uiuens in esse diuino secundum speciem. ut dr̄
ibidem a. philoso. sic. n. librum de tribus uirtu/ cō. 38
tibus cōpōeremus. Verū nos ista adduximus:
pro quanto sufficiunt in quandā manuductio/
nem huius: quod est nutriri & augeri quomō
fiant. Recolligentes ergo. d. cibus iam calore (nō
absolute sed ut ab aīa dirigitur. 2. de anima con Cō.
tra empedo. & antiquos alios) tamq̄ in hoc ope 40 &
magistra has oēs multas alterationes pass9 fue 41.
rit: Non tn̄ penitus simile est ipsi aīato: ideo ad/
huc agit ut cōuertat. quod ut facilius assequat:
natura diuisit cibum minutim per singula mē/
bra. ut sapienter Auerois dicit. 1. de gene. & Al cō. 38
bertus. Tunc ergo a forma ista: agente ꝓ sui cō cap. 9
seruatione supatur. atq; tamq̄ hostis utilis spoli tra. 3.
atur ꝓpriis qualitatibus & forma. suum facit eē
nudum: donans ei alia speciosiora: cōunicansq;
ei tamq̄ fideli sotio: formā suā, quā agēs semp
intendit inducere: & penitus sibi assimiliari. 1. cō. 51
de ge. Vnde liquet: quātū est rōe dictoꝝ: q̄ nu
tritio generatio est: corrumpit. n. forma substā
tialis & in ipsa materia alia inducit. estq; de nō
aīato ad aīatum. licet concurrat etiā corruptio
ratione materiæ & contrarietatis: tn̄ hoc non
principaliter est p nutritionem. Cōtra quem tn̄
modum ita designatum: supsunt oēs difficulta
tes. Et maxiæ mote: ab Aristo. 1. de ge. Quas
ut melius mens Aristotelis & nostra intelligat:
sequenti capitulo excitabo: eas pro posse: iuxta
superius dicta & intentiōem Aristotel. 1. de ge.
& eius conspeculatorem Auero. ꝓfundissimū
in omnibus: soluentes.

¶ Capi. 3. in quo mouent dubitationes super
dictis aristotelis. 1. de generatione.

Vpposito: quum ex his que. 2. de aīa di
s cuntur: tum ex cōi cōsensu de hoc recte
loquentium: q̄ augumentationis maxie
ꝓprium sit: q̄ quelibet pars aucti augeat. Dein
de q̄ aliquo fiat extrīsecus adueniente. postre/
mo q̄ idem maneat auctum in augmtatione.
Quæ cōsimiliter requruntur i nutritiōe: quum
idem sit realiter qd̄ augēt & nutrit. & eodem
extrinsecus adueniente: licet alia rōe. 1. d̄ ge. Ha Cō.
bito. nihilominus: q̄ nutritio ab augmtatione 41.
supponitur non uiceuersa: de ea primum dubi
tādum. quia hoc patefacto: liquebit pariformi/
ter solutio de augmtatione: propria & forma
li ratione cōsiderata. Est ergo hoc unicum in
quo est dubitatio. Si quelibet nutriti pars nutri
tur extrinseco accedente: erit ne id quod ingre/
ditur corpus aut non corpus? Si corpus quo/
modo fiet hoc: nisi quelibet aduenientis: quā/
libet uiue partem penetret? natura autem;

impoſsibilis eſt corpoꝝ penetratio. Si uero non
corpus actu: erit neceſſario in potentia corpus:
uel igiť hoc erit per ſe ſeorſum ſtans: tunc erit
uacuū neceſſario: tale.n. dictum eſt eſſe uacuū.
Cō. 4. phiſicoꝝ quod ſeparatum ab oī ſenſibili cor
6. pore. Aut erit in alio: tamq̄ punctu꜡ aut indiui/
ſibile: ſed & hoc īpoſibile eſt: ꝙ punctum aut pe
nitus īdiuiſibile adueniens quanto & diuiſibili
faciat maius: Amplius ex iſto debet gn̄rari cor
pus aīatu꜡: omne āt ex quo gn̄rať aliqd neceſſe
cō.39 eſt ꝙ ſit in loco. 3. cœli cōtra antiquos ꝑ ſe aut ꝑ
45. accidnes tamq̄ pars eius quod ꝑ ſe eſt in loco. ut
Cō ſubtiliſſime dicit ibidē auer. & .1. de gen. talia āt
37 īdiuiſibilia hoc mō nō ſunt in loco ꝑ ſe neq꜡ ac/
cidens: ibide꜡. Qđ ſi dicas hoc neq꜡ ꝑ ſe corpus
eſſe: ne ſit penetratio: neq꜡ ut īdiuiſibile in alio:
ſed abſolute ī alio: neq꜡ eſt ꝑ ſe in eo. ſic.n. eſſet
corpus qđ iam negabas: neq꜡ ꝑ accidens ullo
mō ut pars eius ſed abſolute ſic eſt in eo: tunc
ex eo nō eſſet uera gn̄ratio: ſed cum gn̄reť aliqd
eſſet ꝑ exitum alicuius ab aliquo. qđ nō conceſ
ſit ariſto. antiqs. 1. phiſicoꝝ & 3. cœli & alibi plu
ries. Amplius qd ꝓhibebit ſic ī aliquo infinita
eſſe: & eoꝝ egreſſu īfinita gn̄rari? Qr̄ uidetur ꝙ
impoſſibilis ſit nutritio & longe magis augm̄/
tatio: qūo.n. ex non quāto quātum augebitur?
uel ſi ex quāto: qūo quālibet ꝑtem extendit ſuo
īgreſſu: niſi penetrādo? Magnitudinum āt īpo
ſibilis eſt penetratio. Quomō ergo medii inter
ſcillā & charibdim: ſiculu꜡ fretum enauigabi/
mus? niſi lucidiſſima ueritate mentibus nr̄is te
mōizāte. Et ut lucidior ſe lippis difficultas offe
rat: in termis ꝑticularibus q̄ſtio ꝓponať. de arti
culata.n. a nobis facilius capiunť q̄ uaga illa ab/
ſtracta. Atq꜡ dictis cōformiť quereādum. quu꜡
nutrim̄tum diſpſum ꝑ ſingula membra cōuer
ti debet in aīatum: utru꜡ ſit corpus? quod: ſi ita
nō augebit aut nutriet quālibet ꝑtem niſi pene
trādo. iuxtapoſitione.n. īproprie quelibet ꝑs nu
trita diceret: uel aucta. quod ſi non iam corpus
fuerit: neq꜡ quātum ex nō corpore corpus gene
rabitur & augebiť. hoc āt uideť īpoſſibile. Qua
re nulla uia relicta uideť tutādi: quomō q̄libet
nutriti ꝑs nutriať: & extrinſecus adueniente.

cō.21 Capitu. 4. in quo pōitur ſolutio Ariſtotelis
23 ad predictam dubitationem.

Hanc dubitatiōem: quā uel bis ibidē pħs
.1. de ge. ſatis clare mouet: obſcuriſſime
ſoluit & breuibus: dicens (q̄ſi gloſando:
quomō q̄libet ꝑs aucti augeať) ꝙ q̄libet pars au
cti augeť ſecundū formā: nō ſecundū mām. Per
hoc putans argum̄tū tactū effugere. & ſaluaŕ ea
q̄ prepoſuit ſeruāda. Quæ tn̄ uerba uix tot ſilla
bas ymmo lr̄as habent: quot ſenſ9 fecerunt: ma
le intelligentibus. hic.n. omnes ignorātiæ ſuæ
fugam auſpicati. Ad pauca reſpicientes de facili
Cō.2 quiſq꜡ ꝓnuntiauit. Veꝝ hos cū Ariſto. 2. meta
phiſicæ ſalutātes: hiſq꜡ gr̄as agentes ſi quid nos
excitarunt: intactos dimittamus. Interim quid
Stragirita/ quid cordubenſis/ quid Mantous Ari
ſto. ſenſerit: una cōuenientes fuſi9 deducamus.
In imenſu꜡.n. opus exſcreſceret: ſi ſingula mor
boꝝ genera exequar. Aliorum inſitiā utinam
non tam late liceret intueri: apud omnes termi
nichiloquos nominales: miſerandam ignoran/
tiæ peſtem: qui per iuga montium euagantes:
dummodo baralitoneā fedam calleant ſorticu
lationem: ſe ſe miſerrimos cunctis audent inge
rere arduis queſitis: quaſi Gorgiæ corona꜡ ade
pti: tandem leues gloriantur. Sed eo animo hos
porcos feramus: quo opipera fercula eſtu: mu/
ſcis dfedari patimur: numq̄ niſi exhauſto fercu
lo fundum tangentibus. Nunc tantum diſciſſo
uelo: rem patefaciamus. Neu ad amonium nu/
men pergendu꜡: ſi Ariſtotelis uerba atq꜡ Auer.
mente꜡ penſiculatius radicum amore pellecti
conſiderauerimus. Dicimus ergo cum Auero/ cō.28
e primo de generatione & diuo Thoma ibi/
dem: atq꜡ clarius prima parte ſummæ queſtio/
ne. 109. ultima ſilicet. Ariſtotele꜡ per carnem ar.1.
aut os ſecundum ſpeciem & ſecundum materi
am: non diuerſas partes carnis aut oſſis intelle/
xiſſe: ſed eamdē: conſideratam ſecundum id ꝙ
habet ratione materiæ: & formæ neq꜡ etiam ab
ſolute intellexit: ut quidam exponunt: materi/
am aut formam: ſed compoſitam carne꜡ ex ma
teria & forma: augeri ſecundum formam ideſt
ratione formæ (ut dicit Auerois) non materiæ.
Vnde melius exponitur hoc ita: Auctum auge
tur: aut nutritum nutritur ſecundum formam
non autem ſecundum materiam. quam dicere.
Auctum ſecundum materiam non augetur. au
ctum ſecundum formam augetur. quia in hoc
ultimo modo quaſi diuerſæ partes & ſubiecta
diuerſa propoſitionum uidentur eſſe: & non di
uerſa eiuſdem ſubiecti inherentia. Et hoc aper
te dicit Auerois com. 38. Quoniam inquit ma/ 1. de
giſter non dicit quod augmentatio eſt in mate ge. &
ria ſine forma aut e conuerſo. Sed in omnibus cor.
partibus augmentari: ſecundum formam non
ſecundam materiam ſcilicet ſecundum quam
ſunt partes: & ſupra: Augmentum enim eſt ſe
cundum magnitudinem &c. Forma autem ne
q꜡ materia eſt magnitudo: ſed bene augmenta
tio fit ſecundum formam: quoniam id quod
augetur debet eſſe fixum: forma autem eſt per/
manens: materia eſt in continuo fluxu. Ex qui/
bus optime ſaluatur tertia cōditio quod idem
maneat auctum: manet enim auctum quod au
getur ſecundum quod augetur ideſt ſecundu꜡
eandem formam. Sed quomodo hoc fit? Vt
autem penſum noſtrum deducamus: imagmā
dum. Cibus exiſtens in membris: puta ſanguis
alteratur utique corruptiue: a uirtute nutriti/
ua: & tandem uictus amittit propriam for/
mam. & induitur forma illius quod debet nu/
trire: ſtans loco materiæ diſſolutæ. Materia au
tem diſſoluta quomodo ibi ſtabat? nempe ſub
forma aīati. ſtabit ergo & iſta ſub eade꜡ forma.
alioqn quomō eſſet uera reſtauratio? Et in hoc
eſt diſcrimen inter generatione꜡ & nutritiōe꜡.

quas:supra maxĩe cõuenire diximus;quia ĩ gñ/
ratiõe trãsmutatio fit; circa manentẽ materiã:
sub alia tñ rõe & forma:hic eadẽ forma adueni
ente materia. Et hoc bene cõsonat dictis aristo.
Cõ 2. de aĩa:quod gñat nõ est iõ nihil gñrat se qđ
47. aũt nutrit est.per formã.s.suã.i.aiam uegetati/
uã:quæ tantis alterationibus laborat in ipm ci
bũ:ut ipsa cõseruet nõ alia.eẽt.n.equoce & im
ppriẽ saluari. Putãdum ergo eã nõ frustra ide
fatigabiliter (qa circa suã ɔseruationẽ) laborar.
Dico ãt suã ɔseruationẽ:meliori modo quo pt:
Vt dicit Auerois.2.de aĩa pfundissime: quẽ tñ
Cõ . qdã male ĩtelligunt:trahẽtes fila ad sua litia:di/
48 . centes eã manere:qa ɔsimilis regñrat:nõ.n.põt
aliter mãere:fluẽte materia. Ve℞ hoc nos infra
diruem9. Vñ dicẽdu₃ cũ Angelico. Tho.optie ĩ
hoc intelligẽti cõmentatẽ:qđ forma℞ aliquæ:
qđ idẽ dicit de potentiis aiæ pria pte sũmæ.q.
cap.1 78.sunt:q̃ penitus herẽt materiæ ĩ dissolubiles
illinc nisi p totalẽ corruptionẽ:materiæ cõdiui
sibiles: Aliæ sunt formæ:quæ penitus materiæ
uĩculũ nesciunt.illi nullaten9 affixæ:& coextẽsæ
Cõ . q̃les cœlestiũ uiuẽtiu₃.d.eẽ. Auer.2.de aĩa:q̃ in
48. eadẽ sẽp seruãtur dispositione: quippe nullas
gñas materiæ debẽt:eas pducenti. ut pbatũ
est latissime.1.&.2.cœli ab Arist.&.8.phisico℞.
& ab Auer.epilogatũ est ĩ de substãtia orbis:iõ.
iste sẽp eandẽ materiã informãt.precise sẽp
eodẽ modo se habentẽ:Inter quas natura ordia
tissime locauit formas medias aiato℞:quæ al/
ligatæ materiæ & ab ea pductæ.nõ tñ uni pticu
lari:& signatæ materiæ:ita penitus alligatæ:qn
nequeãt stare sub particulari ẽt materia adueni
ente: Vnde his ppriu₃ est augeri & dimiui nu
tririq₃:eo q̃ nõ ita stricte:unicã oĩfariaq₃ materi
am sibi determinant. Sed una pte corrupta sub
reaqsita cõseruari pñt aliquãdiu. Et hoc ualde
cõuenit cõsiderãti eo℞ primordium. His.n.pri
meua origie:daẽ aĩa materiæ fluenti & influẽti:
simul.n.quũ fit gñratio ex seminali:fit aggene/
ratio ex nutrimẽtali:aduenıente embrioni. uia
ad hoc deputata. Qđ nõ est ita ĩformis iaiato℞
tẽpire:neq₃ ẽt diuino℞ corpo℞:ideo ista sola ẽ
uirtus uegetalis:cui eminẽti dono datum mate
riã quodãmodo temnere: & istã uirtutẽ inten
Cõ . debat.aristo.ut.d.auer.1.de ge.quum.d. augm̃
38 . tum augmentare augm̃tatum secundũ formã
nõ secũdum materiã. Et qđ ptes sunt in pma/
nẽtia:in quãtũ hñt istã formã.s.generãtẽ:&.d.
eas esse ĩ fluxu inquãtum sunt ptes:qđ hñt rõe
materiæ:cui quãtitas ĩsepabiliter accidit. Et ita
optiẽ saluaẽ qđ idẽ mãet quod augeẽ.qđ facile
qs capiet:si naturã uegetãtis aiæ cõsiderauerit:
ca. đ & maxime in his quæ ab aristotele de ea dicta
ãima sunt:quum passim tum.2.de aia. Nostrum eẽt
nutri modo ex dictis reliquas duas nutritiõis: & aug
ti. mentatiõis conditiones saluare; nisi diutius in
hac imorãdum præelegissem. Vt ergo melius
dicta conditio intelligatur:dubitando declara/
bimus.

¶ Capitu.5. in quo subtilissima questio inducitur:super determinatis.

Q uia dictum fuit:materiã & fluere & re
fluere nõ inmerito dubitaẽ. Vtrum tota
materia aiati fluaẽ ita quod materia illa:
quã ego habui.7.anno quo dimidia fere fctã fu
it augmẽtatio:fluxerit & relliqs usq₃ ad.25. ac/
cesserit penitus duplicata materia:qua facta fue
rit totalis augmentatio. ita quod nihil prioris
materiæ remãserit:quæ fuit ãte septimum an/
nũ: Hoc dictum sit exẽplificãdo: idẽ posset q̃ri
non tñ de annis. ue℞ etiam de die:hora:& uni
uersaliter post quãqunq₃ augm̃tationẽ particu
larem factã. Vtru₃ eadẽ materia sit post & ante:
Hec mihi uideẽ subtilissima q̃stio & nullo pa
cto in hac materia negligẽda:in qua ego paucis
sima accepi:aut nulla ab aliis bene dicta: & de/
terminata. Visum est ergo qbusdam in hoc tan
to quesito: Alex.respõsionẽ fuisse: qđ nõ ymo
q̃ sẽp est aliqua pars materiæ fixa:in qua ser/
uaẽ forma. Et istã dicunt materiã seminalẽ cui
admisceẽ materia nutrim̃talis:pro debita quã/
titate agrenda prima autẽ sẽp manet: & ipsa
augeẽ alia accedente quousq₃ uita durat.hoc.d. cõ.38
Tho.ascripsit Alex.1.de ge.& a nõnullis qui uer cõ.29
bo℞ superficiẽ libarunt. Alber.magno: quæ ẽt cõ.56
uideẽ esse mens gallieni.3.teg. quã reffert plus
q̃ comentator ibidẽ eẽ opinionẽ oĩum medico/
rum.& uideẽ esse mãifeste cõciliatoris. Et huic
per similis uideẽ opĩo q̃ attribuit magistro sen
tentia℞ ab oĩbus scolasticis Theo. Tho. Scot.
Egi:ymo longe stultior. uideẽ q̃ putauit.ut ip/
se dicit.2.sententia℞ Distinctiõe.30. nõ solum
illã materiã cõtractam a pricipio gñrationis ma
nere.& esse de ueritate naturæ hũanæ. ue℞ sed
eam solã portionem: quæ ex pthoplasto de/
cisa in filios uiget continua ppagatiõe.in se ip
sa multiplicata.ueluti panes euãgelici:cibus aũt
addiẽ tantum ut somẽtum sit illi essentiali ma
teriæ.neq₃ uere transmutaẽ in naturam huma/
nã.dicente saluatore ĩ Matheo:omne qđ intrat
p os:in uentrẽ uadit & p secessum emittiẽ: Et
ɔfirmat qbusdã: quæ mihi ridicule uidenẽ (sal
uo honore tanti uiri in lege nr̃a) rõnibus quas
ibidem uidere poteritis. Qđ an ue℞ sit dimit
tu p nunc diuina elogia scrutãtibus:quibus di
missis tãtum naturalium sñiam maxie. Aristo:
scrutãdã duxi: Dimissa nichilominus medico/
rum fantasia.de. Alex.& Alber.itentiõe certan
dum. Prio ergo dicimus hãc nullo modo fuis
se opinionem.alex. Quod qa eius uiri libri nun
dum plene impressi.neq₃ trãslati:nõ aliunde sci
re oportet.nisi ex Auer. qui eãdem uideẽ cum
Alex.opinionem tenere. neq₃. n.in hoc impu/
gnat.Alex. s₃ quod irreuerenẽ dicta Aristo.ne 1. de
gauit.quæ ipse nou subtiliter intellexit: Vnde. ge.cõ
alex.quia uidit aristotelem dicentem. augumẽ 28.
tum esse secundum formã.eo quia manet:non
secundum materiã:eo quia fluit. putauit eum
intellexisse.q̃ tota materia fluat simul in aug/
mentatione:rõne cuius non diciẽ manere. Con
tra quem.d. Alexan. nullo modo uerum esse,

absolute ꝙ materia non maneat. semper. n. ali/
qua pars manet. non ꝙ aliqua signata pars puta
que ex humido radicali: ut Tho. intelligebat:
sed ꝙ totius materiæ nunc existẽtis in uiuo ali/
qua pars manet. que tandem etiã fluet. Ratiõe
cuius etiam non ei uidebatur ualeř cõsequẽtia
Arist. s. nutritionem non esse secundũ materiã
eo qa fluit: nõ. n. totaliter fluit; sꝫ semꝑ mãet ma
ior; pars materiæ minore aliqua fluente. ꝙ si to
ta materia flueret (ut putabat Aristotelẽ intel
lexisse) nonne ista forma migraret: ex una sub/
iecta materia in aliam: & totaliter posset sepa
rari ab una materia: & aliam ingredi: & ita (ut
1. de generatione Iohãnes gramaticus deduxit)
eadem perpetuari posset: eadem in quam nũe/
ro: quod non cõtingit dicẽtibus ꝑticularẽ abire
& uenire. quia in eadeꝫ quodammodo manẽs:
corrumpuntur dispositiones sine quibus ipsa
manere non potest. Et hoc uidere meo non est
negandum: secundum ueritatẽ Aristo. & Aue.
qn aliq̃ ꝑs materiæ fixa mãeat post augm̃tatio/
nẽ. licet post fluere possit. Si. n. tota flueret: quo
mõ diceret. Aue. augmentationeꝫ esse secundũ
magnitudinem prexistentem: rõe igitur huius
non putauit Alex. consequentiã ualere Arist.
ꝙ si ualeret / hoc eẽt quia tota materia simul flu
eret: quod manifeste est impossibile. Forma. n.
animati nullo pacto sicut neq̧ alia inaĩati totali
ter sepať a materia: ipsa manente. hoc tñ peculi
are habet ipsa aĩa: ꝙ cũ tanta materia stare p̃t: &
qualibet minori infra maximam: & maiori
supra minimaꝫ: que illa fortasse est sub qua po
test generari. Sub minori. n. quantitate potest
generari nnumq̃d̃q̧ (maxime tamen uiuum) q̃
conseruari. Vnde in parua glãdula forma quer
cus inducitur. sub ea tamen comode conseruari
non posset. Quare continue eadem forma: sibi
plurimam materiam aggenerat. quousq̧ ad si/
gnatam sibi secundum indiuiduum quantitatẽ
perueniat: sub qua comode conseruatur: licet
etiam sub minori conseruabatur. Ita etiam inꝑ
fectis animalibus: uerbi. g. elephãtis forma seu
anima: a calore solis & stellaruꝫ: tam q̃ uniuersa
li artifice generatur in tam exigua materia: pu/
ta uncia sanguinis menstrualis: concurrente tñ
& proximo agente: quæ est uirtutis generatiuæ
proprius calor in semine paterno existens: ut
Auer. difuse declarauit. 12. Methaphisicæ. Et
cõ. 18 hoc dicit Aristoteles. 2. phisicorum & li. de par
cõ. 26 tibus aĩaliũ. Sol. n. & homo generãt hominem
Ipsa demum generatiua uirtute animati elephã
tis (quæ tunc nutritiua dicitur) transmutať nu
ca. trimentum: quousq̧ possit eãdem recipere for
mam: quam prima materia recepit per genera/
tionẽ a uirtute gñatiua ĩ semĩe existẽte. Et faci
lius uideť hoc posse in nutritiõe: q̃ ĩ gñatione.
Quare secũda materia assimilať priæ & ita ter/
tia & q̃rta succedẽs ꝑ nutritionẽ. Semꝑ tñ quãto
posterior: tanto impurior subaliter aggenerať.
saltem post augmentationem. debilitatur. n. cõ
tinue calor naturalis. Vnde nõ ab re putari pos
set. quãto uicinior primis s͞ꝑmatibus: ꝙ tãto eis
similior gẽita fuerit & purior: ideoq̧ longiorẽ
ꝑiodum habere mãendi primã materiã: sub q̃
forma gẽita: q̃ secunda & ita successiue: Et for
sitan (quod tamen non assero) tutari posset: ali
quomodo materiam primam sub qua forma ĩ
troducta manere: qualitercumq̧: a principio ui
tæ usq̧ ad finem. Dico autem aliquomodo ma
nere: quoniam ipsa absolute non manet: sed ut
latius infra dicemus: actu nõ mãet: sed potẽtia:
& ut pars. misceť. n. cũ secũdo aduenĩẽte: & nõ
stat separata. ut alii imaginati sunt. Quod si nõ
maneat etiã isto modo: saltim totum mixtum
rõe huius purioris partis: hẽbit longiorem per
manẽtiã: aut manet saltim tam q̃ dominas: quo
usq̧ fiat satis notabile augmentuꝫ. Et maxime
dicitur manere in prima acretione. Si. n. tota
tunc flueret: nõ esset fugere quin forma migra
ret. ut sapientissime intellexit Alexa. Nullo eti
am modo uidetur imaginabile si tunc tota flue
ret: quomodo esset augmentum. Amplius non
uidetur conueniens dicere: ꝙ crementum fiat
eo ꝙ secundo genita materia maior sit priori.
hoc enim non uidemus extra uterum existente
fetu. semper enim in minori quantitate est ci/
bus q̃ cibatum & auctum animal. putandum est
igitur in utero similiter esse. ꝙ si ita sit: num q̃
ergo cresceret genitum in maiorem quantita/
tem. Quare necessario manebit salteꝫ in prima
augmentatione satis notabiliter excedens ma/
teriam aucti: ut eam posset conuertere & non
conuerti: quod fieret si minoris esset quantita
tis: paritate in uirtute seruata: Ipsa igitur eo mo
do quo seruatur diutius durabit. Et fortassis si
eius periodus aut periodus totius materiæ mix
tæ esset ita longa sicut uita uiuentis: non in con
ueniret. d. ꝙ maneret a principio uitæ usq̧ ad fi
nem. Non tamen manet simpliciter eadem: ut.
d. & dicemus: sed mixta cum alia materia. quã
uirtus nutritiua: quæ generatiua quodamõ est
aggenerauit. Vnde tandem propter malaꝫ mix
tionem: durante uita: & alterationem facta
in ipsa sicut in alia quacumq̧ parte: amittens
proprias & conuenientes qualitates. tandem &
formam amittit. prius tamen amittit operatio
nem in ipso uiuo q̃ formam / ut subtilissi/
me dicit Scot. licet super malo fundamento: ut
declarabimus. Et hoc quod diximus ueritati
non solum consonat. uerumetiam ipsis nomi/
nibus. Inde enim in plantis pullulatiua dicta:
quia ipsa anima eadem existens: ad diuersas ma
teriæ partes serpat. Atq̧ uegetatiua: eo quod
uegeti motu propria sibi fomenta aquirat.
quæ uegetantia faciat. Vnde etiam nutritiua
augmentatiua dicta: nisi quod diuersis mate/
riæ partibus pabuletur / atq̧ inpinguatur: in/
tra proprios tamen ac prescriptos terminos. cõ. 41
Omnium enim natura constantium determi/ 1. phẽ
nata est ratio magnitudinis & paruitatis secun 36. 6.
do de anima: & primo phisicorum. Et hoc phi.
mihi uidetur dicendum de quesito proposito: 91.

sine preiuditio aliorum atq etiam mei si unq̃ melius sensero. Quod uero quidam tam impudenter medicorum opinionem: imo alia longe magis ridicula Alber. ascribant: non possum non mirari. qui hominis uolumina numq̃ cognouerunt. Atq id precipue quod.d.lib. ꝓprio de nutrimento: quem perhibent Aristo. fecisse sub titulo eius quæ extrinsecus generatione: tũ
q.de potẽtiis u ege. etiam in.2.parte summæ. Atq in hoc que; cottidie legimus de ge. pattefacit humidi radicalis continuam fieri deperditionẽ: & restaurationẽ (licet noo equiualentem) per nutrimentale: Vnde cum iam exicatum fuerit: continua peioris additti mixtione: neq pabulum conueniens fuerit moritur animal. licet.2. parte summæ qd contrarium dicere uideatur questionibus de homine. imaginãdo ꝙ membra sint tamq̃ uasa recipientia nutrimentum: Verũ docebimus quomodo intelligendum sit hoc: cum dicto Trusiani infra.

Capitulum. 6. in quo Mouetur alia lõge difficilior dubitatio proposito.

Ed nunc denuo dubitabimus. dictu; est materiam fluere: & non manere eamde; simpliciter: in se. n. considerata est in continuo fluxu: Hec autem & si requiratur ad identitatem numeralem (unum. n. numero est cu
cõ.12 ius est una materia. 5. Methaphisite) non tamen principaliter ut optime docet plusquamcõ. ex
cõ.2. sententia Aristotelis & Auerois. 2. de anima:
com. 44. & subtilissimis rationibus. 2. teg. Quare saluata forma a qua pricipaliter res est hoc quod est: non qualitercumq uarietur materia: uariatur indiuiduum. ut iam nos supra limitauimus in animatis ex mente Thomæ: q & si teneat unu; nũero eẽ p materiã signatã: intelligẽdus est ĩ uiuẽtibus eo mõ quo. d. indeterminãte: ẽ. n. aliq̃ materia determiata: cũ qua stat idẽtitas nũeralis: ideterminãte tñ: qa pt stare cũ eius pte maiori uel minori: Et ista est mẽs Tho. ĩ aĩalib9 nisi sibi contradicat: quod quidam student admittere: ne ueritatem subtiliter intelligant. Dictis ergo non inmerito superesse uidetur dubitatio. An forma (a qua diximus principaliter esse indiuiduationem) maneat eadem a principio uitæ usq ad finem? Quod uel omnium difficillimum est scire. propter etiam uarias opiniones dubiũ. audendũ tñ qdlibet deo duce: & auspice ueritate. hoc tandẽ patefacto: pfecte saluata erit cõditio ista. 3. & simul manũ poriget ad alias enodãdas. Veritas. n. sibi uiã facit. Et nox nocti idicat scientiam. Fuit ergo nna opinio comunis ualde: passim adhuc Vigens: contraria omni philosophiæ: atq uere Theologiæ: fatua impia/ prophana: quæ ĩdubitanter est Marsilii de ynghu
.q.1. em. 1. de ge. qõne. 10. & 13. Scoti. 4. sententiarũ.d. 44. demum omnium nominalium: qui hactenus uera philosophiæ patria exulant. Quod eo plus doleo: ꝙ germania hactenus moru; integritate ac corporis prestantia spectatissima: hanc futilem interminalium scurilitatem ac sortilegam sectam: ex illis semper infestissimis gallis: ueluti lætale uirus immissu; susceperit: intraq uiscera fotam adanxerit. Dicunt ergo isti ꝙ sicut materia fluit. ita etia; forma in augmentatione & nutritione. Intelligentes Aristo. d. auctionem sicut & nutritionem fieri secundum partes formales. i. porosas & non materiales. i. non porosas. ut est uidere a Marsilio. q. 12. cõcl.
1. ge. propter quod & porosæ uere augentur susceptione cibi in eis. non porosæ autem non proprie: quia nisi per iuxtapositionem. ut clare dicit. q. 11. ar. 2. Vnde sicut materia & forma fluit: & per consequens compositum: ita etiam compositum regeneratur in nutritione. & ita bene noua forma sicut materia cui coextensa hæret ut. d. q. 12. respondendo ad principalia. Et ratio est in qualibet nutritione est uera generatio: ut d. q. 10. conclusione. 4. & 1. supposito. 3. articuli: est tamen nutritio si cõtinuetur ista noua pars animati cũ priori: consentiens fere in hoc Petro Mãtuano in tractatu suo de primo & ultimo instanti: ꝙ quelibet pars animalis non solum animata sit sed uere aĩal. unde auricula asini asinus est: habet. n. materia; & formam sicut & totum. & in uno homine aut equo infiniti homines aut equi sunt. quo nihil stultius mihi uidetur. Et tandem. d. ꝙ nullo modo uere manet eadem forma a principio usq ad finem: neq uere idem est numero socrates (uerbi. g.) qui fuit ante. 10. annos quia non manet eadem materia/ neq eadem forma: sed dr manere improprie: pro quanto loco eorum generãtur similia: seruantia consimilem dispositionem accidentiu; & figuræ & situs: ut est uidere. q. 13. primo arti. Tandem. d. nihilo plus uiuum unum esseq̃ Sequana, aut Athesim nimpharum patrem: patriæ nostræ monopolim preter fluente; Tridẽtum. in quo semper alia & alia aqua preterfluit. dr tamen idem Athesis nunc tempore reuerendissimi Bernhardi de Gless: presulis dictæ Vrbis dignissimi: qui fuit tempore Iohãnis neydecher: quia seruat eundem alueum: & eande; figuram non notabiliter uariatam. Excipiunt tamen hominem. cuius anima indiuisibilis immortalis: que saluatur ne cogãtur dicere taliu; Christum passum q̃ de uirgine Maria natum. Quæ opinio colligitur manifeste a Scot. 4. sententiarum. d. 44. ex suis conclusionibus. Nisi ꝙ latius & uidetur q̃si aliter (cõincidit tñ cũ Marsilio) declarare: qd sit ps secũdũ formã qd secundum materiam. Vnde in declaratione. 2. conclusionis d. manifeste hec uerba. Sicut materia partis illius: definit eẽ aliquid totius carnis: ita & forma quæ perficit illam materiam definit esse. quare etiam. 3. conclnsione concedit partem aduenientem priori similem secundum speciem: quasi non audeat d. secundum numerum. Hec indubitanter uidetur horum uirorum sentẽtia. Quam ideo nimis prolixe recitaui: & signatis locis: quia a uero tramite deuii in longis suis cõfusionibus quidlibet palpitando garriũt. Que

Marginal notes (right column): 1ñsa/ li. 2. art. cõcl. 3. 4. — 2. ar. — cõcl. 4. — q. 1.

opio indubitãter lõge peior cẽsẽda q̃ medicorũ: hii.n.saluarẽt q̃ mãet eadẽ forma: quoniã fũda tur pricipaliter ĩ materia gẽita ex hũido semia/li seu radicali: q̃ semp manẽte & aia mãebit. Illo rũ aũt uesana delusio ueritati mãifeste aduersat atq̃ (ut subtilissimus speculator Ari. Petrus põ põatius mãtuanus: phiæ iubar: pceptor nr̃ quo nõ miius felix q̃ plato Socrate atq̃ athenis: atq̃ philosophiæ his tribus unico parente: ceteri/nẽpe (hãc.n.semp habui opionẽ) rectius depila tores aũt tabelliões & cẽtonæ phiæ sũt q̃ specu/latores. ut inquã ille nr̃ Petrus põponatius. eorũ snia & uerbis Arist. mãifestissime aduersat: & eius opinioi. Verũ q̃ eius sniæ tiranica sit supra ptim patuit: & melius ĩfra patebit ubi eã recita/bimus. Nũc q̃ uerbis cõtraria ostẽdamus. Prio nãq̃ q̃ distingũt de ptibus porosis & nõ porosis (ut supra.d.cũ Aue. & Tho.) figmẽtũ est. Dicit n. Arist. q̃ caro & os & unaqueq̃ taliũ ptiũ du/plex ẽ. De eadẽ ergo pte.d. q̃ isti ad diuersas tra hũt. Amplius: ut bñ dicit Tho. quõ iste ptes po rosæ & nõ porosæ cõsimiliter repiunt in uno quoq̃ formã ĩ materia habente: itẽ: assignas Ari. cãm q̃re nõ fiat augmẽtatio secũdũ materiã d. qa hec qdẽ fluit hec ãt aduẽit: formæ aũt hoc nõ accidit: iõ ptibus secundũ formã fit augmẽta/tio. Sed secũdũ eos ita bene fluũt porosæ sicut nõ porosæ. Preterea: quõ q̃libet ps aiati augeť si tm̃ porosæ augenť: nõ porosa.n.ẽt ẽ pars aiati. Nos aũt saluamus ĩ positiõe nr̃a: q̃ q̃libet pars augeť rõe formæ nõ materiæ: quæ nõ sunt ptes q̃titatiuæ. Qđ ẽt argumẽtũ est cõtra tenẽtes mẽ bra spmatica. nõ augeri neq̃ fluere &c. Ampli/us: qđ dicẽt (ut inqt Aue. cõtra Alex.) de mẽbris solidis & cõgelatis: in q̃bus neq̃ pori: neq̃ hũi/ditas quã putauit Ale. Qđ dicũt ẽt de forma flu ente: aduersať dictis Ari. nã quõ idẽ nũero ma/neret apricipio usq̃ ad finẽ: qđ tñ Ari. uoluit re q̃ri ĩ uera nutritiõe secũdo de aia. ista. n. uirtus est q̃ cõseruat idẽ ĩ eẽ indiuiduali: sicut gñratiua
cõ.33. in eẽ specifico & diuio. Postremo noluit Arist. prio de ge. quũ ex aq̃ gñerať aer: & maior q̃titas agriť eẽ augmẽtationẽ: quoniã nõ saluať rõ & exi stẽtia eius qđ augeť. Dices: mãet idẽ spẽ quod sufficit. Cõtra: tũc nõ saluať: q̃ fiat aliquo extrĩ secus aduenĩẽte. huic.n. sic uno in spẽ: nullum extrinsecus aduenit. cibus enim non est extrinse cus eo q̃: est unum cum illo: eo modo quo dici/tis esse unum: Et tandem quomodo coaptabũt exemplum Ari. de mensurante eadem mensura aliam & aliam aquam: Eandem ergo formam uoluit manere, sicut & mensuram: terminantẽ aliam & aliam materiam. Isti uero haberent di cere conformiter, aliam mensuram sicut & for mam & mensuratum. licet aliquis glosaret: q̃ manet eadem forma idest figura membrorum cuius sententiæ uidetur Trusiãus. Sed neq̃ ista figura saluatur simpliciter eadem: naturaliter loquendo: sed consimilis. Sed denuo Arist. quo modo propallauit in carne esse augmentum se cundum formam non materiã: nonne ex mẽ/bris dissimilibus. Quo pacto: quia in istis ma/nifestius uidetur manere forma quam in si/milaribus. Manent ergo in utrisq̃: sed differunt per in uno esse manifestum: in alio non. Quod addunt q̃ reponitur compositum ex materia & forma: & ita animatum: est contra dicentem au ctum quidem esse tale actu: quod autem ad/uenit in potentia tale. puta caro uel os: Amplius (quod Auer. clare explicauit) differẽtia est inter generationem & augmentum. quia illa est exi/stentis per se: ista existentis in alio & sub eadem forma. Preterea: in quo maxime decipiũtur: nõ lunt saluare unum esse aduenient & preexistens propter iuxtapositionem & tandem continua/tionem: quod Aristo. saluauit ubiq̃ per mixtio nem: ut liquet in exemplo uini cui permiscetur aqua quod ipsi non delibarunt: & hec fuit tota causa erroris. Et iõ dicẽdũ est species ãt manet. ut.d. Aristo. in ultimo istius materiæ tex. primi de ge. At uero q̃ addunt: q̃ in nutritione gene/ratur uere uiuum & compositum siue animal (quia habens materiam & formam idest ani/mam) hoc Athamantis uecordiam excedit. qđ enim insanius quã partem totum appellare: ac si quis nasum caput esse dixerit. neq̃ enim caro putanda est animal sed animata / & animalis pars id enim est animal quod primo & per se actuatur anima. anima autem est actus corporis organici phisici &cet. auricula autem orga/num est: non corpus organicum: ut in diffini/tione summitur. Erubescant igitur quod toti us est: parti primo & per se attribuere: & maxĩe illi parti sine qua animal stare potest: ut supra diximus. Quid demum molestius: quam bar/baros gramaticam Aristot. docere: quod faci/unt suis sesquipedalibus distinctionibus: dicũt idem manere quia consimile: quasi optimus gramaticus & phs nesciuisset distinguere in/ter idem & simile: inter essentiale & acciden/tale. Atq non iam naturæ huius sed apparentis causam scrutatus eẽt Aristot. Et tandem hoc est fære propter uniuersales rões & apparentes: Heracliti opinionem inducere. & quod idem e/qu9 non potest bis flumen intrare. Et penitus: non idem equus moritur qui natus est: sed hic in aere pascitur: ille uero occumbit. Postremo uero hominẽ excipere uoluntarium est. loqui tur enim generaliter Aristo. de omnibus. neq̃ ullam facit exceptionem. ultra hoc (quod ueri/us puro ad intentionem Aristo.) rationalis ani ma eque moritur sicut & equi: aut saltem ad eius intentionem dubium. Atq̃ secundum po nentes plures animas in homine: saltem co/gitatiua uel sensitiua: atq̃ uegetatiua flueret. que sunt eiusdem generis saltim cũ animab9 brutorum. Et ualde mirabile uidetur quomo/do his fluentibus una cum materia: intellecti/ua maneat: maxime si informat.

¶ Capitulum septimum de aliis opinionibus: & ueritate quesiti.

Vnt igitur alii rectius sentientes. qui ani
s mam dicant in augmento eandeꝫ nume
ro manere. uerum & hi bipartiti sunt. q/
dam enim ut hoc saluarent posuerunt animas
oĩo ĩdiuisibiles & ĩextẽsas. q̃re fluẽte mã nõ flu
it aĩa: neq; ad ei9 uariationẽ aut subiecti corpis
uariaẽ. pindeq; eẽ atq; ĩ sensibus. aure. n. debili/
tata: aĩa debiliter opaẽ: unñ prĩo de aĩa. Ari. d. si
cõ. 63 senex occulũ iuuenis accipet: uideret sicut iuue/
nis. quũ aũt unitas numeralis pricipaliter sit a.
forma: erit idẽ nũero post & ante. quare saluãt
dictũ Ari. Et hec (refferẽte Marsi. ficio) fuit opĩo
Plotini. Prophirii: atq; alioꝶ platonicoꝶ: quæ
opĩo nullo mõ ẽ ad mentẽ Arist. & Auer. ultra
hoc q; eã falsaꝫ existimamus. Qũo. n. ĩdiuisibi/
lis forma: diuisibile atq; organicũ corpus corru
tibile ĩformabiẽ: quũ ẽt oĩs forma educta de po
tẽtia materiæ sit diuisibilis ad diuisionẽ ei9: ĩpĩ
cõ. 19 coextẽsa pp q̃d in maiori corpe semp plus uir/
80 tutis. d. ĩeẽ. 8. phicoꝶ & alibi sepe: demũ. Auer.
prĩo de substãtia orbis pbat ex intẽtione: tales
formas recipi ĩ mã mediãtib9 q̃titatib9 ĩtermĩa
tis: & iõ diuisibiles: ut cõtra Aui. ibidẽ d. Q̃d si
dicas diuidũẽ p accidẽs diuisiõe subiecti: ĩ se ãt
ĩdiuisibiles sunt. Tũc isti sic dicẽtes: nihil ppriũ
aĩabus dicũt: ita est. n. ĩ aliis formis materialib9
& pẽitus in oĩ substãtia: q̃ ĩ rõe sua formali non
ĩcludit diuisibilitatẽ sicut neq; q̃titatẽ: substãtia
ar. 8. n. p se nõ ẽ quãta sed rõe q̃titatis: ut. d. ẽt Tho.
prĩa pte sũmæ. q 76 cui9 tñ̃ oppositũ nescio quõ
effinxerũt nominiculi. q̃d uero adducũt de prĩo
de aĩa: docte notauit Tho. eũ ex intentiõe anti/
quoꝶ loq: atq; pbabiliter aptãdo ad suũ pposi
tũ. q̃d ẽt Aue. uideẽ ĩuere ibidẽ. Ideo ẽ alia opĩo
cõ. 63 q̃ supra tetigim9: cõcedẽs q̃dẽ aĩas oĩum corru/
ptibiliũ extẽsas & cõdiuisibiles ĩpĩ materiæ: per
accidẽs tñ̃ rõe q̃titatis. cũ quo tñ̃ saluaẽ manere
eãdẽ formã nũero: substãtialiter ĩuariatã licet ac
cidẽtaliter sic aut denoĩatiue. cuius opiniõis pu
tãdũ fuisse Aristo. ut recte uidit Tho. & Aue. &
oẽs recte sentiẽtes negãt tñ̃ talẽ esse ambo isti (li
cet diuersimode) aĩam ĩtellectiuã: de q̃ idẽtideꝫ
cõcessit Alex. aphrodiseus: maxim9 Ari. comẽ/
tator. ut liq̃t ĩ parahrasi sua de aĩa. Sed hoc nihil
nos ĩpediat: quũ de uegetatiua secundũ hos oẽs
cõstat eẽ diuisibilẽ: siue pars potestatiua cogita/
tiue aut eius potẽtia: siue ĩtellectiuæ. Et ideo fu
giẽdo incõuenientia: uidendũ qũo eadẽ nũero
aĩa mãere possit. Ad hoc aũt memorãdũ q̃d su/
pra diximus. Mortales aĩas tãq̃ medias ĩter oẽs
formas: qppe nõ ita a materia absolute quemad
modũ ĩtelligẽtiæ: secũdũ phos & theologos (lꝫ
Augusti. aliqñ̃ uideaẽ eas corporeas põere: & alii
q̃dã cõpositas ex materia & forma) nec tñ̃ adeo
ĩmmerse ut inaĩatoꝶ formæ: quæ pẽitus mate
riæ coherẽt uni signate: q̃ abeũte p diuisionẽ: &
ĩpæ diuidũẽ & corruptiõe tãdẽ d̃sinũt. Sꝫ aĩatoꝶ
formæ sic q̃dẽ materie coherẽt: ut pẽitus liberæ
a materia nõ possint cõsistere: sic aũt liberæ ut
hac pticulari. q̃ nũc ĩformãt materia exute sub
cõsimili eaꝶ uirtute gẽita: seruari possit. Et nũc

maiori nũc miori: ĩtra pscriptos tñ̃ limites uni
cuiq; spẽi. secũdũ. n. ĩdiuiduales pprietates: aut
q̃busdã cões: & etiã secũdũ pprias in diuiduoꝶ
cõplexiões: diuersæ quoq; ĩũt eoꝶ quãtitates.
unñ aliq̃ arbores q̃ hic Bonõiæ breues: ĩ mõtanis
uallis flẽmaꝶ (p̃riæ nr̃æ hũilis) mira celsitudĩe
excrescũt q̃ tñ̃ si ĩ tm̃ excrescerẽt: ut palestĩe pal
mas: aut eas arbores suparẽt: quæ in extremo si
nu orbis (ubi aera uĩcere sũmu arboris: haud ul
læ iactu potuere sagitte) nõ iã eẽnt ille arbores.
sꝫ aliæ: excederẽt. n. pprie spẽi limites. Hoc q̃d
diximus de diuersis ĩdiuiduis: dicamus ĩ pposi
to de eodẽ ĩdiuiduo: q̃d quũ quãtũ sit nr̃o põt
tñ̃ eẽ maioris & mioris q̃titatis: & ita idẽ mãe
re uariata q̃titate: sicut ĩ alteratiõe uariata quali
tate: ut uoluit Ari. prĩo de gen. unñ quũ uita nr̃a cõ. 36
sit calidi q̃daꝫ cõtinua actio: ut dr̃ in de. iu. & se.
& li. de respiratiõe calidi aũt materia humiduꝫ
sit: in animalibus sicut & ĩ ceteris exarsionibus
ut in humiditate fumi candele ignẽ nõ nũq̃ ac
cẽdi uidemus cõtinuoq; seruari eo durãte. sic ĩ
aĩali calor cõseruaẽ ppriũ aruũ depascẽdo. q̃d
ut diutius mãeret: & copiosi9 augereẽ natura
riuulũ supinduxit nutrimẽtalis sanguinis qui
diuersis alueis iungiẽ priori hũido defficiẽti: a/
ctiõe caloris in eo. iõ aĩa agẽte: cõtinue alia ma
teria & hũiditas aggeneraẽ: sub q̃ cõseruaẽ sicut
sub priori. aliqñ̃ tñ̃ melius: aliqñ̃ pei9. igiẽ abso
lute nõ sibi determiabat priorẽ: sed cõsimili ad
ueniẽte poterat sine illa stare. Est uero prioris si
cut & succedẽtis determinata piodus: q̃ua põt
stare forma ĩ ea: aut ĩpa sub forma. Sic quadrat cõ. 34
exemplũ Ari. & Auer. prĩo de ge. de uase quod
diuersa semp aqua repleẽ & eãdẽ seruat figurã.
Et de igne ardẽti: q cõseruaẽ sub eadẽ figura &
magnitudĩe: p nouã lignoꝶ appositionẽ. Et de/
mũ oĩa Ari. dcã huic metæ adnatãt. eq̃liter. Et
ĩstantiæ oẽs facillime soluñẽ. Et ego hoc septĩo
capi. iure cũ totius gloriosissimo fabro: poterã
q̃escere ab oĩ ope quod patrarã: nisi p subtilio/
ri huius difficillimæ q̃stiõis examine. argumẽta
tiões quorundã apparẽtes: atq; difficiles: solueẽ
expediret. Quare hoc exinde agemus.

¶ Capitulum octauum: in quo dubitatur sub
tiliter de exemplo Aristo. & modo dicto nu
tritionis.

Vbitemus ergo prĩo ĩ exẽplo Ari. d̃ igne
d q̃ñ. n. addiẽ lignũ: nõ cedit in cõseruatio
nẽ pexistentis ignis: ut fit ĩ cibo apposito:
q cõuertiẽ in naturã aĩati: & ĩpm cõseruat Nõ n.
cõseruat lignũ appositũ: ignẽ priorem ĩ mã sua:
sed ex eo generaẽ nouus ignis: qui additur pri
ori & fit unus congregatione: neq; est uere
unus ignis ex priori & addito: ut ex cibo &
cibato. sed uidetur unus: propter subitam eius
transmutationem ut. d. expresse Aristoteles li/
bello de. iu. & se. Quare si exemplum conueni/
ens sit: uidetur ineuitab illiter opĩo improbata
reuerti. Nã sicut hic noua materia ligni aduẽi

ente:noua forma educitur:& continuatur pri/
ori:ita uidebitur eſſe in augmento. quod totū
eſt pro intentione impugnatæ opinionis. De a/
lio etiam:quomodo minori aut pauciori aqua
ſubintrante follem:ſeruatur penitus eadem fi/
gura? quum uarientur termini. et figura in in/
diuiſibili conſiſtat? Vnde quantumcumq; exi/
guum dematur a circulo:non iam amplius cir/
culus eſt. Et confirmatur rationibus Scot. in
q.1. quarto ſententiarum diſtin.44. Nam per con
ceſſa anima non reſpicit indiuiſibiliter materi/
am (ut quidam d. de intellectiua) ſed diuiſibili/
ter: licet per accidens:ergo quando materiam
ampliorem perficiet:ipſa amplius extendetur.
Et quum partes priores maneant:neceſſario ge
nerabitur noua pars formæ ad hoc ut ipſa tota
forma dicatur magis extenſa. quum enim pars
ſit in parte:& maior in maiori:non poterit eſſe
maior forma ſicut neq; materia/niſi utraq; ge/
neretur ſimul:quod eſt intentum. Et confirma
tur. Albedo quæ per accidens eſt extenſa in ſu/
perficie:ad hoc q; extendatur & ſit maior in ma
iori ſuperficie debet addi ſicut additur pars ſu/
perficiei alioquin non eſſet maior albedo in
maiori ſuperficie:& in toto quam in parte. qđ
ca.de eſt contra Ariſto. d. tantam eſſe albedinem q̃tā
q̃tita| ſuperficiem in predicamentis. Deinde plus de
te. materia eſt in nutrito poſt q̃ ante: querendum
eſſet. Aut illa eſt ſub forma ſimul nouiter geni/
ta aut ſub nulla:aut ſub priori? Si detᷣ primū:
habetᷣ ꝓpoſitū:ſecundum ab omnibus putatur
impoſſibile:Sed neq; tertium minus impoſſibi
le. Nam prior forma priorem materiam ade/
quate perficiebat. & ſi ultra hoc perficeret iſtā:
duo adequata ſubiecta perficiet q; nec minus
impoſſibile:aut deſinet informare priorem &
informat ſuccedentem:|ſic pars formæ migra/
bit de ſubiecto in ſubiectum & per eandem ra/
tionem tota poterit migrare. Sic reuertetur o/
pinio pithagoræ, ut de ipſo reffert. Ouidius qn
todecimo methamorpoſis ſuæ. Et Hora. pri/
mo carminum exemplificat de Euforbo: filio
panthi, ut ſcribit Homerus decimoſeptimo illi
adis. Amplius forma materialis pendet in eſſe
& in conſeruari a materia ſignata de cuius gre/
mio eſt educta tamquam adequato cauſatiuo
quomodo ergo non corrumpetur aut ſepara/
bitur forma paſſo hoc eius ſubiecto? Poſtre/
mo:ualde mirabile eſt: atq; penitus incredibi/
le:q; eadem forma nunc ſe contrahat: nunc ca/
put exerat more colli gruis aut anguium ſuis
anulis ſe retrahentium:ut. d. Ariſto. inde hiſto
riis animalium. Iſta fere omnia: demptis pri/
mis & ultimo ſunt motiua Scoti ibidem: con/
tra ſollemnem doctorem Henricum de gan/
dauo: tenentem ueram opinionem in hoc. ut
eſt uidere b ipſo in quolli ſuis ſecundo & duo
decimo a quo fortaſſis etiam Tho. accepit qui
q.9. tunc iunior perhibetur fuiſſe. Fuit enim uere
q.36. ſollemnis doctor Henricus:niſi q; cuculatoruꝫ
turbam ſuos magis diligentem q̃ ueritateꝫ ſe/
quacem non habuit. Adeo homines magis ſi/
bi & ſuis q̃ ueritati applaudunt. hic ergo nō fu/
it clauſtri fuga: quare paucos hactenus habuit
comites. Ad iſta ergo argumēta & ſi me uel no
men Scoti noſtri abſterere poſſet:uel etiam rei
difficultas:nihilhominus ueritate comite: reſ/
pondere pro uiribus conabimur. & in hoc eſt
ſummum huius rei.

¶ Capitulum nonum ſubtiliſſimum: conti/
nens determinate & modum nutritionis &
augmentationis.

Nteq̃ ad horum argumentorum ſolu/
a tionem accedam:dicam exacte quid pu/
tem. Ariſt. in hac materia ſenſiſſe:quod
erat principale propoſitum. quo diuorum pre
ſidio cognito facillime & horum & inumera/
bilium argumentorū ſolutio patebit ingenio/
ſis. Huius rei ſummam fateor me accepiſſe. ab
optimo preceptore noſtro Petro pomponatio/
atq; Hugo. Senēſi queſtione ſua de augmento
confuſe tamen nimis. Quam tamen longo ſtu
dio ob amorem huius queſiti decoxi/ diſtinxi/
atq; plurima addidi. Verum hoc erit legentiū
iudicare:atq; uidere qualia ſunt dicenda a no/
bis an ab aliis accepta. Supponimus autem ex
dictarum opinionum impugnatione:conſtans
eſſe formam eandē quidē nūero māere poſt &
ante nutrictionē & augmentationē. & penitus a
uitæ carceribus ad uſq; metas:& modū tm̄ q̃ri/
mus qūo hoc fiat. Recordemur ſecūdo dictoꝝ
ſupra prio capi. ſubiectū adequatū & ꝓpriū nu
tritiōis eē aiatuꝫ:illud aūt ſecūdū quā effectiue
& formaliter fit nutritio:ē forma in aiato: rōe
cuius ēt q̄libet ps nutriti nutritᷣ. Illud aūt q; ſub
iectiue nutritᷣ ē illud q; fluit corpus aiæ ſubie/
ctū:ſecundū hoc. n. fit mutatio:& hoc mutatur
forma eadē manēte. Vñ augetᷣ hoc mō aiatum.
qa aiæ ꝓxima materia augetᷣ. lꝫ alio mō ſecūdū
formā ꝓpri9 dicatᷣ augeri:ſed hoc corpus orgāi
cū quū quodāmō cōpoſitū ſit ex materia & for
ma:nō augetᷣ:pari rōne:niſi qa eius materia au/
getᷣ: Materia aūt corpis mixti (ut aptiſſime. d.
pħs prio de ge. aialiū & ꝓlixe declaratū fuit ſe/
cūdo de par. aialiū ca. prio ſunt) ꝑtes diſſimila/
res:in quibus etiam principaliter eſt: & operatᷣ
anima:quæ ſunt membra & organa: quæ cō/
poſita cum ſint non dicentur augeri/ neq; nu/
triri:niſi quia eoruꝫ materia hoc patitur (ut di/
citur primo de ge.) horꝫ autem materia ſunt ꝑ/ cō.35
tes ſimilares caro. os, uel adeps & que pulchre
declarantur ab Auice. prima primi doctrina ter
tia. de complexione membrorum. Hec autem ca.2
ſunt ultima materia animatorum. non ta/
men abſolute ultima materia:ſed & horum ſi/
cut & quoruncumq; mixtorum materia ſunt
quatuor uocata ellementa:quæ cum inanima/
tis etiam ſint comunia horum ratione non fi/
et nutritio. Oſtendimus enim ſupra ex di/
ctis/ Ariſtoti. ſola animata proprie augeri:

Vnde tandem dicemus uiuẽm augeri:quia par
tes eius similares augentur uia generationis cã
litatis materialis & executionis.uia tamen in/
tentionis primo augentur dissimilares: quæ ip
sius uiuentis formales partes iure appellari pos
sunt.& ipsis proprie & immediate auctis ani/
mal augetur uel nutritur : ut sapientissime di/
tra. 3. xit Albertus magnus germaniæ decus: primo
ca. 8. de generatione. Et Trusianus primo tegni iux/
cõ. 15 ta dicta Auice. ex quo uel potius cuius igno/
rantia: Hugo senensis & alii quidam leues papi
liões errãdi occasioné sumpserunt:non bene in
telligentes Alber.opinioné.uñ putauerunt isti
eũ sentire: augmẽtũ fieri secundũ formã.i. secun
dũ mẽbra formalia:nõ distĩguẽtes id ꝙ nos mo
nuimus:atꝗ id quod ipse manifeste .d. primo
ca. 8. de ge.tractatu tertio uerum Trusianus uidetur
manifestius esse huius opinionis Alber. inique
cõ.13. ascriptæ d.enim secundo teg . intelligendũ hic
ꝑ formam: figuras membroꝝ organicoꝝ: in q
bus prĩcipaliter est aĩa. Veꝝ puto hoc intellige
subti dũ eo modo quo diximus : ut ipse ẽt.1.teg.de/
lissĩa clarauit subtilissime. Sed redeat quo defluxit
toti9 oratio.habẽdus est ergo modus quo nutriant
diffi/ & augmentent ptes similares: ide dissimilares:
culta & tandem quomodo totũ uiuẽs dicat auctũ: In
te re/ nutritiõe ergo duo corpa cõcurũt :& eadẽ duo
solu/ ut q̃ta in augmẽtatione: ꝙ extrĩsecus apponit ci
tio. b9:& id cui apponit. Quod tale solũ dicit ma/
nere: ut supra patuit. cibus.n.corrũpit :copula/
tũ aũt ex utrisꝗ nõ dr mãere.eo q̃a nõ erat ante
nutritioné. Dices quæ cã hui9 ꝙ maneat nõ ãt
cibus? Quoniã nutritũ ẽ id in quo est principiũ
motus huius: proximũ.s. aĩa & instrumẽtale. s.
innatus calor. de rõe aũt agẽtis in motu est assi
milare sibi passũ.& ei9 ut tale: nõ ẽ corrũpi/sed
mãere potius. cibus ergo cũ passũ sit: necesse ẽ
ĩ assimilatiõe agẽti amittet formã agẽti ɔtrariã:
qđ si cib9 hẽret ĩ se hoc prĩcipiũ agẽdi ecõtra: eẽt
uiuũ.n.cibo assimilaret. Sed q̃res đnuo: qũo sci
mus ĩ nutritiõe uiuũ mãere nõ aũt cibu? Dici
mus.ex effectu & actiõe cognoscimus uidemus
n.post nutritioné hoc qđ auctũ: opa uitæ ager
nõ aũt cibi nõ uiuẽtis. Sicut cũ paucũ aquæ: aut
tm̃ ꝙ sup ipam rõem agẽtis & assimilãtis hẽat
uino miscet: d.uinũ mãere aquã aũt nõ sed in
uinũ cõuersã. eo ꝙ uidemus hoc mixtũ uini o/
patiões facer nõ aquæ: exhilarat.n.calefacit cor
pora: iebriat: nõ ãt ĩfrigidat.&c. Sed cui rei dicũ
tur sup̃stites? Et q̃lis ẽ ista mãsio? dicimus ꝙ ꝑ
se nutritiõi/augmẽto/atꝗ mixtiõi. ꝑ accidẽs ãt
(l3 nr̃io) ẽt cibi corruptiõi. d.n.necesse cibũ cor
rũpi ad hoc ut ĩduat forma uiuẽtis: & ꝓpriam
amittat. Qualiter ãt formã uiui ĩduit an ꝑ se se
orsũ ab alia uiuẽtis materia? Dicem9 ꝙ nõ.alio
qn gñratio ista eẽt nõ nutritio : & sibi acq̃reret
nõ alteꝝ cõseruaret. Sed haud ĩmerito mirabe
re: quonã pacto possit una cũ alia materia hanc
formã subire? nõne illa: pri9 forma ista ĩforma
bat? hoc opus hic labor est. Dicem9 hoc pacto
cõtingere. mixtiõe.s. Quia.n.materia cibi mis/
cet cũ priori: iõ illius formã accipit cui miscet.
Et hoc est qđ ultra modũ subtiliter.d. Auer.cõ Vide
tra Alex. Qm̃ (inq̃t ille) mixtio ĩ cremẽto nõ est ã hoc
nr̃ia ꝑꝑ augmẽtum eẽ in oĩbus ptibus: sed ne sit q̃spiã
gñratio partiũ carnis & ossis ꝑ se: qñ cibus trãs/ mo/
mutat in carnẽ aut ossa. Sed dices: q̃d facit que/ der/
so & qũo mixtio ĩpedit ne sit gñratio.aut trans norũ
mutatio cibi in ista ꝑ se.i.seorsum. Respõdebi/ dixe/
mus: si Arist.credimus ĩ fine primi ꝑigenensis. rit.
mixtioné esse alteratoꝝ miscibiliũ unioné.uni ca. ul
tur ergo mixtiõe aduenies materia cũ ꝓxistẽte. timo
Atꝗ ita una nõ amplius diuisæ materiæ: corru
pta ergo cibi forma: atꝗ mixta eius materia cũ
uiuẽtis: recipit formam eius cuius iã pars est ef
fecta. Neꝗ est tũc post mixtioné: post secũdũ tẽ
pus dico: uerum dicere. ꝙ materia cibi & mate
ria nutriti duæ sint materiæ sed una. Vna autẽ
materia: una forma informatur. Talis est autẽ
forma ipsius uiuentis: conuertentis cibũ in sui subti
materiam: & facientis harum mixtioné. Vnde lissĩa
imaginandum ꝙ anima agat: & prius natura in ueri/
tendat mixtionem istam: q̃ informationé hui9 tatis
materiæ licet (ut puto) ista simul tempore fiant inuẽ/
i.in eodem instanti. Et hoc est ꝙ breuiloquus tio.
Auer. primo ꝑige: consideratissime dixit. atꝗ
utinam nos ita considerate eius uiri non solũ cõ.39
uerba: sed etiam mentem animaduerteremus:
quippe qui solus ubi etiam uerba non habuit
ex mala translatione: ubiꝗ tamen Aristo. sentẽ
tiam attigerit dicit enim ibidẽ. Cibus ergo nõ
erit caro actu post potentiam: nisi post mixtio/
nem. Quæ uerba: id quod nos diximus preten
dunt. neꝗ ullus (quos ego uel uiderim aut au/
dierim) considerauit. Et in hoc unico passu fuit
tot sapientum lapsus. Vnde quidam imaginati
sunt: seorsum manere istas duas materias: & es
se unum contiguitate: quidam dicunt quibus/
dam partibus contiguari reliquis autem conti/
nuari. ut Scot.& Marsi. quidam penitus conti/
nuari) ut trusia: secundo teg. (cum materia flu/ com.
ente. licet & ipse uideatur hunc nostrum modũ 44.
inuere dicẽs fieri unam materiam per continua
tionem seu mutationem. Non tamen bene ui/
deo quomodo intelligi possit mixtio . ex hoc
quod. d. mutatione. Hãc nostram sententiam
de augmentatione postꝗ̃ scripta fuit a nobis
tam clare inuemus apđ Auer. 5.col. duẽ impri
meretur ut nhil supra ubi multa pulchra d.ca.
3. a quo magnus Alber. accepit fere omnia. Ve/
re igitur una materia effecta: ex utraꝗ per mix
tionem . & ideo absolute non dicitur manere
prima materia (quod superius in opinione. Ale
xan. inuimus & iam declaratum est) neꝗ etiã
adueniens. sed manet totum cuius iste iam par
tes dici possunt. Et ab isto toto mixto partes re
soluntur & non magis ab una parte quam ab
altera : unde liquet nihil esse quod de humido
& membris radicalibus dicunt medici. Istarum
tamen partium resolubilium: diuerse in longi/
tudine & breuitate temporis statute sunt perio
di: secundum ꝙ ex melioribus & conuenientio

ribus ipsi formæ & uitæ facta fuit mixtio:unde
quõ/ putandum aliquas partes cõtractas a principio
ptes generationis:& si non semper: satis tamen diu
mate manenre.non tamen manent omnio actu.sed
rie a bene semper sub eodem actu.Quanto enim po
ge.cõ sterius adduntur (ceteris paribus) tanto impu/
trac/ riores substantialiter sunt:uirtus enim semper
te ma debilitatur actione eius in contrariuȝ: unde po
neãt. sterior semper impurius addetur: atq̃ totũ im
purius efficietur. Et hoc est quod uoluit Arist.
in exẽp.suo de aqua superinfusa uino potẽti ip
sam transmutare in sui naturam:tandem conti
nua aquæ additione semper impurius uinuȝ ef
ficitur. Exemplum etiam de igne potẽte ex ma
teria(ut ligno)generare ignem:qui cum misce/
tur priori efficitur unus ignis:aut saltem uidet᷑
unus & si non sit uere unus sed tantum fortasis
continuatione. Et hoc bene ponderauit Angeli
com. cus Thomas de aquino secundo de anima. Exẽ
46. plum igitur hoc non est omnino simile.totalis
enim similitudo aliena est ab exemplis quoruȝ
requiritur manifestatio non uerificatio ut dicit᷑
cõ.18 in topicis & primo de ge. Et ita pariter sit solu/
tum primum argumentum.

¶ Capitulum decimum in quo mouentur du
bia aduersum dicta capitulo nono.

C Ontra tamen dicta ista (uidere meo sub/
tilissima & uera: atq̃ ideo intelligẽtibus
captu facilia) instabimus: ꝑ exactiori co/
gnitione anteq̃ argumẽta octaui capituli solua
mus: Diximus mixtionem esse unionem mix/
torum alteratorum: quomodo ergo ista nostra
dicetur mixtio: altero non iaȝ alterato uerum
quoq̃ corrupto? Altero autem corrupto: non
cõ.82 dicitur alterum mixturã passum primo de ge.
&.83 Adde ꝙ Aristo. ibidem manifeste separat mix/
tionem a generatione: alteratione: & augmenta
cõ.82 tione. Vnde manifeste dicit non esse dicendum
corpori cibum misceri: mixtio enim est similit᷑
se habentium. & Auer. illic d. Mixtio enim que
rit uniformem euentum. hic autem longe dif/
formis est euentus. corrumpitur enim unum
reliquo saluo. Quomodo igitur (in quo gloria
mur) ad mentem Aristo. loquimur: dicentes:
hanc esse mixtionem? An dicendum est contra
dictionem soluentes: hanc quæ in nutritiõe est:
nullo modo ueram mixtionem. neq̃ hanc Ari.
simpliciter mixtionem uocasse: sed talem quæ
est quando aqua miscetur uino potenti hanc ĩ
sui naturam transmutare. Exemplo innuẽs dif
tra.3. ferentiam huius mixtionis a uera: quam postea
ca.10 erat declaraturus. Et hoc bene ibidem conside/
rauit maximus Albertus dicẽs hanc esse mixtio
nem secundum uulgares quum dicimus aquã
uino misceri & penitus liquorem cum liquore.
cõ.39 Quod tamen non dimisit diligens Arist. specu
lator Auer. ponens differentiam hanc inter mix
tionem in nutritione: & in mixtione elemento
rum in generatiõe mixti: quæ uera mixtio est:
in illa enim alterum in alterum conuertitur: in
hac autem nullum quatuor penitus corrumpi

tur. neq̃ unum (uerbi. g. ignis mutatur in ter/
ram) sed cuncta manent liȝ aliqualiter in omni
bus compositis unum aut alterum dominet᷑.
sed hoc non tollit qn dominatum maneat: pro/
pter quod rursus compositum in ista resoluit᷑:
quoniam ex his constabat: ut ibidem dicitur. com.
cuius simile uidemus in combustione lignorũ 84.
uiridiũ: ex eis enim fluit aqua: generatur ignis:
& fumus aereus: & cinis terestris ex his enim
unum quodq̃ mixtorum aliqualiter constat.
Ex alio etiam colligitur philosophi dicto ibidẽ
hanc non esse uerã mixtionem: Diximus eniȝ
supra (ut etiam sensu patet) cibum semel: aut a
liquotiens pluries assumptum: esse ualde exigu
um respectu molis corporeæ: uiuentis: maxime
ille quem ultimate cibum. d. primus ille magi/
ster. quecumq̃ autem actiuorum & passiuoruȝ cõ.88
sunt facile diuisibilia: multa quidem paucis: & 1. de
pauca magnis composita: non faciunt mixtio/ ge.
nem sed augmentationem dominãtis ideo gut
ta uini centum ãphoris: aut (ut inquit) in mille
millium ãphoris aquæ non miscetur: soluitur
enim species: & transmutatur in omnem aquã.
Quid clarius potuit dicere Aristo. pro declara/
tione huius mixtionis? Vnde absolute concedẽ
dum quod argumentum probat ista enim quã
nos diximus: aut non est mixtio. quia non est
corporum sed materierum: habita etiam inten
tione ad ultimatum terminum: quia unum cõ
uertitur in alterum: Aut si mixtio aliquo mo/ ĩgẽio
do tutanda in illo priori natura: quando cibus sa ex
miscetur corpori. tunc enim sunt ambo: sed in cogi/
secundo instãti naturæ cibus nõ erit. Et ex hoc tatio
liquet qualiter omnes decepti fuerunt nescien
tes hanc mixtionem: bene enim huic prerequi
ritur contiguatio: ut sanguinis in uenis: & prius
cõtactus ut agãt & patiant᷑ inuicẽ: & tandẽ cõti
nuatio. Vñ natura. i. aĩa uegetalis q̃ hoc agit:
fecit cõtinua corpis dissolutiõe ꝑua quedã fora
mĩa in qbus recipit᷑ cib9: & cõtinuat᷑ corpori ut
facilius natura uicat ipm: & sibi admixtũ in sui
substantiã cõuertat. Quare oẽs defecerũt in uia
neq̃ ad terminũ. i. mixtionẽ uẽire potuerũt. pp
qđ glibet sibi miras fabulas cõtexuit. Cõcluda
mus ergo hãc mixturã nõ eẽ societatẽ eq̃liter in
cedẽtiũ: & qua iungit᷑ lupus lupo: sed qua lup9
agno, ut ab ipso deuoretur.

¶ Capitulũ undecimũ: in quo respõdet᷑: ad ar
gumenta reliqua: supra in capitulo octauo.

E X qbus nõ erit difficile respõder᷑ ad reliq̃
argumẽta: q̃ sunt Scoti loco dcõ. Et primũ 4.se.
argumẽtũ qđ cõfuse a Sco. põit᷑ & a nobis d.44
supra: curauim9 n. solũ mentẽ eius hr̃e: põt ita
ad formã r̃duci. Forma q̃ ꝑ accñs extẽsa ẽ mãȝ a
liter q̃ pri9 extensã: & ipa aliter extẽsa ꝑficit. Sed
aĩa ẽ talis forma ꝑ accñs extẽsa: ergo mãȝ alit᷑ ex
tensã & ipa alit᷑ extẽsa ꝑficit. Sed ĩ augmẽtatione
materia alit᷑ extẽditur: ergo & forma alit᷑ extẽsa
ĩpaȝ ꝑficiet. Sȝ ultra: nõ p̃t alit᷑ extẽdi nisi noua
ps ei9 gñret᷑: similit᷑ ẽt ĩ diminntiõe formæ ps
fluat: ergo intentum. ꝓbatur hoc ultimũ. quia

partes eius priores manent informantes mate
riam priorem ergo nouam aduenientem non
informabit ipsa : neq; partes eius quæ prefue/
rant ergo pars quæ generatur . alioquin for
ma migraret:has omnes propositiões / Scotus
more suo comprehendit in prima propositio/
ne/& probatione ultimi enthimematis. Respõ
demus ergo utranq; propositionum asumpta
rum ab ipso falsam. Pro falsitate maioris decla
randa notandum. sicut egregie. d. Tho . prima
ar. 8 parte summæ que. 76. formæ quantitatiue di
uisæ diuisione subiecti:quedam sunt quæ ha/
bent indifferentem habitudinem ad totũ quan
titatiuum subiectum & partes eius. sicut albe
do:de qua etiam Scot. coufirmando exemplifi
cat. quæ equaliter se habet ut sit in tota superfi
cie. & etiam in qualibet superficiei parte : Aliæ
sunt quæ on habent talem indifferentem ha/
bitudinem ad totum & partem: sed primo per
se/ & essentialiter totum respiciunt & non par/
tes sicut anma que est huiusmodi generis :
ca. 9. ut etiam supra ostendimus . Quare euulsa ali/
qua parte quantitatiua:certo modo: non sequi
tur materiam simul euelli. sicut in aliis formis
neq; ergo accedente parte aliqua augebitur. ne/
q; recedente diminuetur: Sed ipsa in se essentia
liter inuariata:subiectum seu materiam exten/
siorem aliter accidentaliter tantum perficiet.
Quoniam hanc sibi partem non primo deter/
minabat sed totum. Secũda quoq; propositio
nec minus falsa in proposito. Non enim totali/
ter partes priores manent in nutritiõe neq; eti
am augmentatione:sed quibusdam fluentibus
aliæ adueniunt: potentes ad maiore; q̃titatem
& extensionem. Causa autem deceptiõis huius
propositiõis est quia imaginabatur ut diximus
augm̃tum esse quãdam continuationem & ita
nõ poterat imaginari (uerbi. g.) quomodo istis
duabus materiebus:aut magnitudinibus a . &
b. continuatis. forma quæ prius. A. informabat
informet modo A. & b. Verum hoc falsum esse
ca. 9. ex retro a nobis dictis satis liq̃re arbitramur, ef/
&. 10 ficitur enim ex utraq; una materia per mixtio/
nem & eaꝝ penetratione;: neq; partes ille iam
partes in actu sunt alicuius continui sed in po/
tentia:unde tandem patere potest:non requiri
nouæ partis formæ generationé . Per idem pa
tet ad exemplarem confirmationem de albedi
ne. Ex quo etia; saluatur secundum quod capi
tulo octauo satis aperte deduximus : unde for/
ma ista animati non sibi adequate determina
bat priorem materiam. quam Scot . imaginat
manere suo modo. sed adequate totalem mate
riam sibi determinat una; iam effecta; ex am/
dece/ babus partibus. hanc tamen materiam nunc to
ptio / talem non absolute sibi determinat . quia par
Scoti tibus eius fluentibus & aliis accedentibus eo/
dem modo ut prius saluabitur forma sub illo
alio toto:alio inquam quoquo modo ratione
partis materiæ:non tamen absolute forma ea/
dem manente . Vnde absolute neges priorem

materiam formæ absolute esse adequatum per
fectibile:nisi pro tunc fortasse durãte ipsa: quæ
etiam si foret adequata : non tamen sequere/
tur quod duo perfectibila adequate perficeret
(ut ipse turpiter ibidem colligit) Secunda eni;
materia si adequata deberet esse : necessario tã
magna esset sicut prima preexistens . quod su/
pra ad sensum ostendimus esse falsum:nisi & ip
se dicat nobiscum formæ & ipsi animæ etiam
minorem materiam seu maiorem adequatam
esse:si argumẽti sui sequella; tutabitur. Haud
aliter tertium soluitur. omnia enim ex uno er/
rore procedunt non enim quacumq; materia
fluente aut parte materiæ in animatis fluit ani/
ma. eam enim absolute & nr̃io mĩe sibi deter/
minabat. Sed in stabis ut nos etiam argumen/
tu; confirmauimus:forma in prima generatio ĩ hoc
ne est educta de ista signata materia (uerbi . gr̃a oia
A) tãq̃ de totali causatiuo:ergo huius aliqua p diffi/
te fluente forma existẽs in ea fluet. quod si nõ: cilio/
ergo illa nõ erat totalis causa hui9 formæ. quæ rã ar
ergo ? nũ adueniens materia quæ non erat in gum̃
generatione formæ : quomodo ergo causauit ta fũ/
istam formam quum tunc non erat neq; de po dant
tentia eius sit educta? si ergo adequata causa fu cõtra
it formæ prima materia:erit & causa manendi nr̃a;
& non manendi ipsi. Quare parte unius fluen/ opio
te:& alterius fluet & utriusq; pars regenerabi/ nem.
tur. Huic difficillimæ confirmationi:non ardu
um erit ex dictis satisfacere:& bene cõtemplan
ti animæ preciosissimam naturam:sine quibus
profecto impossibile esset soluere. Ea ergo pe/
culiaris est animarum dignitas:quod eam:que
semel adequata fuit materia puta in generatio
ne:possint dimittere & noua adueniente se con
seruare . Causa est quia aĩa uegetalis inter om
nes formas hoc peculiare habet:quod talé (ip/
sa effectiuum principium existens) materiam
potest aggenerare pro sui conseruatione . Qđ
optime naturæ conditor instituit ne cito flui/
da illa materia resoluta & ipsa nobilis aĩa tam/
q̃ octauo mense nata periret. Vnde intrinsecus
apposuit remedium & architectorem labanti
domui. Quare tandem negam9 primam illam
procreatricem materiam adequatam causam nota
esse sicut generationis ita & mansionis & flu/ bile.
xus formæ : sed pro tunc tantum est adequata
causa & pro exiguo tempore. Semper enim dũ
generatur & genita est forma aut penitus ani/
matu;:ipsi materiæ ex qua educitur alia adue
nit cibalis materia:priorem fouens & augmen
tans:ut tandem animato ad debitam q̃titatem
perducto/commode suas operationes expleat.
qui est finis ultimus in animalibus a natura in/
tentus ut dicit Auerois secundo colliget. Et
iste est ordo uniuersi & naturæ: paulatim pro/
cedere & ex iperfectioribus & ad pfectissima/
completo fine deduci. Nõ ergo in omnibus for
mis ea quæ est causa generationis formæ ma/
teria est etiam adequata causa mansionis & nõ
mansionis eius fallit. n. in animatis. ita mihi ui

detur iuxta dicta dicendum. Et in hoc nihil est
quod ab aliis ego acceperim: Vnde si alias me/
lior (quod non puto) responsio ocurret non ue
rebor sententiam mutare. huic tamen pos/
set annecti questio subtillisima: utrꝫ sicut potest
stare sub alia materia ita potuisset sub alia gene
rari. Et an ab alio parente? uerꝫ hec omnia quia
puto uos propediem ab optimo preceptor̄ uisu
ros omitto. Per hec eadem satisfacere possum9
ultimo: quod mirabile uidebatur quomodo ea
dem anima more piscium testaceorum nunc ca
put exerat in amplius spacium: nunc se breuio/
ri coerceat? Diximus hoc animabus excellens
donum datum preceteris formis. Et conueni/
ens fuit pulchritudini uniuersi ista formarum
differentia: sicut & aliarum mirabilis rerum di
uersitas. in hoc enim ordo & perfectio uniuersi
cōsistit: quid enim aliud sonat uniuersum; quā
omnium distinctissimarum rerum in dissolu/
bilem nexum? Et ego nullam aliam causam er
randi putaui aliorum: nisi ꝙ dum in abstractis/
simis conceptibus uagantur/ nō ad proprias re
rum differentias & diuersitates occulum cōuer
tunt. Vnde quod uni in uniuerso competit: idē
omnibus competere uaticinantur: qui nullate/
nus ph̄i dicendi. quandoquidem phisices id
est naturæ differentiam & ordinem non suspiti
ant. Ideo pauci & nisi quos equus amauit Iupi/
ter: aut ardēs euexit ad ethera uirtus/ letissima
ph̄iæ arua tenemus. Hanc tamen animæ eua/
gationem exemplo melius comprehendes: Sūt
exē/ presuli reuerendissimo Tridentino: Bernardo
pluꝫ de Gless: illius sedis augustissimo pastori preter
pul// suam urbem: castella/ opida/ atqꝫ tractus q̄plu/
chrū rimi. quæ omnia equa lāce uiribus celo demis
sis atqꝫ insita prosapiæ suæ prudētia moderat:
nonne potest urbis Tridētinæ gubernaculis cō
tentari? iterꝫ latius ad usqꝫ nostros uallis flem/
marum pastores habenas porrigere? neqꝫ eum
maiorem effectum dixeris: sed suæ administra
tioni latius imperium accesisse: nulla sui muta/
tione facta. Anima igitur quæ ergastuli huius
princeps: non poterit intra sua regna libere eua
gari? nunc pluribus nunc paucioribus stipendi/
ariis militibus paci/ uel bello/ imperitare? Hec
sunt quæ pro tutāda ueritate diximus quæ uti
nam bene intelligerentur. Insitum enim pēitus
doctissimorum hominum mentibus errorem
pessundatum uidere liceret. Neqꝫ nescio quas
iuxtapositiones excogitatas tutarentur: neqꝫ in
ter corporum penetrationem & continuatio/
nem: mediam abnegarent mixtionem. Nos ta/
men concedimus in ista tali nostra mixtione es
se materierum penetrationem non tamen cor/
pene porum. Et etiam in mixtis: ad hoc ut fiat uera
tra// & una materia mixti: oportet meterias elemen
tio torum se penetrare: neqꝫ iuxtaponi ut insulsis/
mate sime. d. Hugo senensis & quidaꝫ alii pharmaco
rierꝫ polarum: super prima primi Aui. sed iam fatu/
imix os dimittamus: non considerātes eius de cuius
tione intentione loqui fatentur neqꝫ uerba/ neqꝫ sen/
sum: Atqꝫ peruicaciter urgent in falsa opinio
ne. dixit n. mihi magister quidaꝫ subtilissimus
& preceptor meus in multis & si Aristot. hanc
teneret opinionem: uelle contra euꝫ ex primis
ueris & inmediatis demōstrare. O mirabilem/
ac insuportabilem hoium fastum: qui per cacu
mina uagantes falsis: & a uero abstractis chime
ricisqꝫ conceptibus: perpetuis oblectantur te/
nebris.

¶ Capitulum duodecimuꝫ in quo reuertitur ad declarādū que supra dimissa: capitulo nono. s. quomodo augeantur partes dissimi/lares.

Am/ autem ostensum est quomodo ma
i teria remota animati nutriat: & euagan
tes in eo accidētes difficultates soluim9.
superest uidere quomodo materia proxima id
est partes dissimilares nutriantur: quod priori
uel eque/ uel magis difficile: nisi ꝙ dicta nobis
auxilium prestabunt. Vnde & Alex. facilius ui/
sus est soluere hanc questionem in inorganicis
q̄ . organicis. Alex. igit̄ Aphrodiseus posuit hoc ut. d.
modo fieri nutritionem siue augmentationeꝫ. Aue.
Cibus adueniens miscetur cum humiditate exi . i. de
stente in ipsis membris: & tunc augmentabitur gen.
figura membri: & natura est ea quæ conseruat cō. 38
figuram illius membri in hota augmentatio/
nis & diminutionis. Quomodo autem anima
conseruet figuram membri/ potuit hoc modo
imagiari ut isti etiam fatui uidentur dicere de
iuxtapositione. ita ꝙ natura adeo miscet cibum
cum humiditate ꝙ equaliter circumquaqꝫ ap/
ponatur de cibo. Quare si membra rotunda
aut quadrata fuerint/ proportionabiliter parti/
bus omnibus circumponetur: & ita seruabitur
figura membrorum. Contra quem bene dicit
Auer. ꝙ qui questiōem dissoluit eo modo quo
Alex. non soluit sed permuttat. Querendum cōtra
enim esset adhuc ab Alexandro quū tota cau/ Ale.
sa augmentationis per te sit mixtio cum illa hu
miditate: & augm̄tatio sit per additionem ma
gnitudinis: quomodo magnitudo misceatur
humido? quuꝫ ista sint remotissimorum gene
rum: unde non assignauit ueram causam aug/
menti sicut neqꝫ nutritionis. Quomodo etiam
magnitudo miscebitur cum membris congela
tis: sicut ossibus & spinis/ & aliis in quibus pre
dominatur frigus (quæ habētur ab Aui. prima
primi doctrina tertia) eo ꝙ & si ambo quanta ca. 2.
sint: non tamen quecumqꝫ quanta miscentur:
sed solum quæ liquabilia (ut in Methauris dici 4. me
tur) potentia amittere propriam figuram: ipsis theo
aliquo modo saluatis. Et hoc idem currit con/ rorꝫ
tra. d. partes formales fluere/ & augmentatio/
nē & nutritionem esse per iuxtapositionem si/
milis cum simili/ carnis cuꝫ carne/ ossis cum os
se: quomodo enim poterūt dicere membra or/
ganica augmentari: nisi manui manus/ & capiti
infinities centum capita apponantur: quibusdā
cōtinuo fluentibus? Ac ueluti magistratus Bo
noniensium bimestri offitio functi/ abeant.

O, uere dixerim eos non sua capita habere: quæ
alioquin natura nunq̃ tam delira finxisset. Sup
est igitur ambobus aliam causã querere quæ
in omnibus satisfaciat. Demum quomodo pos
sunt noctilopæ isti dicere ꝙ animatum sit uere
unum continum (saltem secundum membra
materialia) generata enim una pars carnis iuxta
ponitur preexistenti: & ita sedet in diuersis tri
bunalibus: neq; efficientur una caro, sed sunt in
finite carnes: non est eis fuga: si fugiant dari cor
porum penetrationem. Et tandẽ sequitur eos
una cum Alexandro augmentum & nutritio/
nem esse secundum materiam, aut partes inq̃tũ
partes sunt. Et tunc bene sequitur ad eos: aut
esse uacuum: aut corporum penetrationem:
aut esse per accumulationem: aut omnino
non esse augmentationem. ista omnia Aristo.
& Auer. habuerunt pro in conueniẽti. preeligẽ
tes augmentum esse secundum formam, & se
cundum partes subintrantes, quæ adunantur
cum prioribus: inquantum habent qualitatem
idest formam substantialem determinatam: &
secundum humiditatem non in quantum est
quanta absolute. Sed inquantum talis humidi
tas scilicet radicalis: anima informata: qua hu/
miditate tamq̃ instrũo: uirtutes animæ que exi
stunt in orginis conuertunt humidum nutri/
mentale in complexionem membri. ut nimis
subtiliter .d. magnus Alber. secunda summæ.
questionibus de potentiis animæ uege. q. 4. ar.
5. Quod autem augmentum sit hoc modo ma
nifestum est. quoniam illud quod augetur de/
bet esse permanens: sed non permanet nisi in/
quantum habent qualitatem non in eo ꝙ sunt
partes: quum in eo ꝙ sunt partes sint in conti/
cõ. 39 nuo fluxu: hec Auer. primo de gene. Quare nõ
est dicendum ꝙ pars prior in nutritione neq; e/
tiam secunda adueniens maneat: sed si manent
pro quanto una materia effecta sub ipsa forma:
secundum quam manentem proprie fit nutri/
tio. Neq; sequitur partem esse maiorem toto.
ut quidam subtilissimus dicebat: & me oporte
re negare hoc primum per se notum: augmen
tatum enim post maius est quam ante: nõ per
partem tantum: sed eo quo diximus modo. Est
enim iam una materia effecta amplior: eo ꝙ ad
ueniens erat in potentia ad maiorẽ quantitatẽ.
q̃ cõseqt̃ maior extensio & stat ĩ eodẽ situ: loco
& sub eadẽ forma. Et ualde miror de dicẽtib9
per iuxtapositionem, & continuatiõem esse a/
ugmentationem quum ubiq; Aristo. d. hanc
augmentationem esse per mixtionem ut in ci/
1. de tatis testibus est uidere: Isti ergo dimissis que/
ge. ut stionariis: interim Aristo. studeant: Nos autẽ
citaui dicamus. predictum unum repetendo. Quoni
mus am sicut nutritur & pẽitus augetur minuitur
ca. 9 ue aĩal hoc passo eius materia. ita & ipa orgãica
mẽbra hoc suscipiũt eius materia idest similari
bus partibus hoc paciente: quales sunt caro, os
cartilago pingendo: etiam quæ tũm necessaria
sum pro melius esse requiruntur quibus au/
ctis: eo modo quo supra. d. capitulo nono neces
sario totum membrum augetur. & extẽditur:
& omnibus organis auctis: propter inorganica:
totum animal seu uiuens dicetur auctum pri/
mo & per se: eo ꝙ eius quelibet quanta pars sit
aucta. Sciendum tamen ꝙ non ita proprie & i/
medaite organica augent̃ sicut similia: illa. n.
potius sunt instrumenta alicuius operatio/
nis: ista autem tamq̃ propriores sunt materia
circa quã p prius fit nutritio: & ipsa non sunt
proprie organa nutritiuæ. Organica igit̃ rõ/
ne suæ mateaiæ nutriunt̃. hoc autem & si fiat in
materia, non tamen nisi ratione qua materia q̃
lificata tali forma secundum quam habet stabi
litatem: & quod quelibet pars aucti sit aucta. Iã
ergo longe latius quam statueramus patefeci/
mus quomodo eadem numero forma in nutri
tione & augmentatione maneat a principio us/
q; ad finem: uere & essentialiter inuariata licet
non extrinsece: & per consequens idem nume/
ro auctũ manet quæ erat tertia conditio. Et si
mul patet quomodo quelibet pars aucti aucta:
& nutriti nutrita. Neq; etiam sequitur auctum
ad duplum augeri. nam cibus adueniens. & si
quantum sit necessario: ex eo enim fit augmen
tatio: non tamen aduenit ipsi qua in actu caro:
aut quanta sed est in potentia ad formam car/
nis & quantitarem tantam accipiendam ad quã
tam erat in potentia respectu agẽtis: unde eam
quantitatem habebit: quã ei forma dabit. ꝙ
si nutritio fiat per minima: erit per minima nu
triti non nutrimenti. Vnde neq; tunc argumen
tum procedit. Saluatur etiam altera conditio
quomodo fiat extrinseco adueniẽte: quod cer/
te transmutatur in materiam nutriti: stans in
spẽ partis dissolute ut. d. Auer. quito col. in dif
finitione cibi ca. 2. neq; sequitur corporũ pene/
trationem: licet materierum concesserimus. In
ter autem iuxtapositionẽ uel continuationẽ
& penetrationem etiam medium est per abne/
gationem mixtio: quæ secundum qualitatem
est non quantitatem. Et tandem luce clarius pa
tet: quomodo Aristotiles optime breuissimis solu.
uerbis soluerit argumẽtũ quod supra fecimus arg.
capitulo tertio: que tamen nos diffusius fortas Ari.
se quam oportebat porreximus. Neq; ergo ex
non corpore: neq; non quanto est augmẽtatio:
sed ex hoc non quanto in potentia ad quantita/
tem & formam uiui. ex non uiuo enim & non
quanto uiuo: fit uiuens & quantum uiuens: ad cõ. 4
ueniente hoc quod in potentia existit ut. d. pri 29.
mo de gene. Et ita etiam patet solutio principa
lis quesiti. Negatiua enim eius uera ꝙ in augm̃ solu.
tatione ratione nutritionis non generatur no/ prici
ua pars formæ: sed noua materia adueniente: palis
priori commiscetur stans sub eadem forma ui q̃siti
uentis.

Capitulum tertiumdecimum in quo: decla
rãtur quales Motus sint. augmentatio dimi
nutio & nutritio & quomodo distinguant̃.

P Hisicæ quidem atq; ꝓxime has animæ
operationes contemplati.sumus superes
se uidetur nunc logice & magis abstracte
horum terminorum & istarum operationum
atq; motuum rationes perquirere. Dicimus au
q̄uo tem primo q̄ & si isti motus sint in eodem sub
nutri iecto realiter:multum tamen differūt. Nam nu
tio& tritio ab augmento & eius opposito : & gene/
aug/ re (aliquo modo) & spē distāt. Si qde. 5. phicoꝝ
mta/ Ari. unitatē gñricā & specificā mot9 penes tē se/
tio di cūdū quā mobile mouet̄ docuit cōsiderare. nu/
ferūt tritionis aūt species (si ad aliquod genus reduci
cō.31 bilis) nisi ad substantiā. Augmenti & decremen
ti non nisi ad quantitatem reducit̄. Quare nul
lo modo in his motus conuenient genere : & p
consequens neq; specie:neq; etiam dicentur ha
biti aut consequentes:quoniam in eodem tem
pore aut instanti fiūt. Per idem etiam (quoniā
species non est simpliciter una secundum quaꝫ
fiunt isti motus) non erunt idem numero. uel
quia etiam subiectum horum non est simplici
ter unum sed per accidens. nutritur enim qua
substaus:augetur aūt que q̈ quantū. idem igit̄
erit dicere:animatum nutriri augendo & econ
tra:ac si. d. socratem currēdo calefieri:unde nul
lo dictorum modorum cōueniunt nisi ultimo
scilicet per accidens:eo quia sint circa idem & in
eadem subiecto : ut dicitur etiam primo de ge.
cō.41 & secundo de anima:& etiam conueniunt quia
secun ab eodem agente reali fiunt licet ratione dif/
di de ferenti:sicut & subiectum ratione differt & ob
aīa. iectum:cibus enim q̄ i potentia caro nutrit. qua
in potentia quanta caro auget:ratione igit̄ hoꝝ
cōueniūt. Nūq̄.n. nutritio realiter sepat̄ ab alte
rutro hoꝝ augmēto & decremēto:quod si etiam
in hoc separerentur:tunc penitus diuersificaren
tur & per se & per accidēs. Augmētum uero a
decremento differt non genere sed specie/& nu
Dr̄ia mero:puto q̄ etiam (eo modo quo nunc de his
aug/ loquimur) numq̄ coincidant quum idem non
mēti moueatur simul motibus contrariis. apud me/
& de dicos autem non inconuenit : aliquanto tem/
cre. pore animatum augeri secundum unum mem
brum & diminui secundum alterum uerū hoc
est improprie:quum ergo motus penes termi/
nos differētes distiguat̄ maxie/aūt ad quē sit. &
a quo cessat motus:uidēdi sunt termini. Vnde
quum termini semper sumantur contrarii in a
liquo predicamento/ aut oppositi : nutritionis
termini aut in substantia reperiuntur ut supra
diximus:non animatum & animatū:aut in nul
lo generum locabuntur. Vt uidetur dicere ma/
gnus Albertūs questionibus de homine secun/
q .2. da parte summæ absolute enim non est genera
art.3. tio ut sepe premonuimus:nulla eniꝫ forma ge
de po nerātur de nouo sed potius est ingeneratio/ &
tētis transmutatio/aut aquisitio quedam circa mate
uege. riam:in ratione cuius nulla forma est. & sic uel
non est dicendus motus aut mutatio : sed qd
speciale in animatis consequens motus & mu
tationes:aut cōcedatur reduci ad generationē/

cum qua maxime conuenire uidetur. Causa au
tem effectiua uel motor erit anima:mobile cor
pus animatum qua conseruabile. Termini au/
tem augmenti & oppositi eius patuerunt etiaꝫ
supra capitulo primo. Patet igitur horum mo/
tuum ab inuicem:diuersitas & potest similiter
ingēiosis patere quomō ab aliis generibus mo
tus differant ista tria dicta:scilicet a locali & alte
ratione. Sed est dubiū de altero scilicet quod ex
trinsecum & consequens omnes motus: tēpo/
re:omnis enim motus ut inquit Auer. quinto cō. 8.
phisicorum est amotore/in motum/in tē/
pore/ex aliquo/in aliquid. Vtruꝫ igitur isti mo
tus sint in tempore aut non:sed potius trāsmu
tationes dicende? De nutritione omnes fere cō
uenerunt (eo q̄ uidebatur motus in substātia)
non esse in tempore sed in instanti. De augmen
to hesitarunt q̄plurimi : & quasi adhuc. lis sub
iudice pendet propter causæ difficultatem. Et
nos altercantium tela confringerem:nisi plenū
nauigium uela contrahere moneret. Ideo tantū
more nostro dicemus quid Aristo. & Auer. sen
sisse arbitremur. Videtur autem facere fidem q̄
in tempore fiat augmentatio & diminutio : eo
q̄ inter species motus ubiq; augmentum etiaꝫ
connumerauit. & maxime quinto phisicorum cō. 9
ubi generationem exclusit tamq̄ instantaneam &.18.
mutationeꝫ:motus autē omnis in tempore est
quarto phisicorum & sexto. Alpharabius ergo
ut d. Auer. octauo phisicorum obedit huic ra/ cō. 23
tioni & putauit se ex diffinitione motus demō
strasse continuationem omnium specierū mo/
tuum:in tractatu quem de hoc composuit. Cō
tra quē est Aristo. ibidem d. neq; enim augeri
neq; diminui possibile est continue:sed est me/
dium. motus autem ille non est continus inter
cuius partes cadit quies media:ut ostendit phi
losophus octauo phi. &.6. unde ex dictis quito 8. cō.
phisicorum:si non est continus motus augmē 62.6.
ti a principio usq; ad finem neq; unus erit a pri cō. 91
cipio usq; ad finē hoc idem d. Auer. tertio phi. 92
motum augmenti non esse unū:sed plures mo
tus sicut & alteratio aliqua. Sed quid de particu
lari augmento dicemus? Auer. hic uidetur con cō.6.
cessisse esse motum:si enim plures motus ergo 3.phi.
partialis unus motus erit. Dicimus autem Aue
ro. nullo pacto esse huius sententiæ. Sed augm̄/
tum particulare fieri in instanti sicut & nutritio
nem. ut clare. d. Auer. loco citato. 8. phi. contra cō.23.
Alphara & Zenonem. causam assignauit: quia
minima partium magnitudinis factarum est
determinata in intellectu in actu : unde si esset
continua instans continuaretur instanti & pun/
ctum puncto:contra dicta. 4. &. 6. phisicorum 4.phi
causa autem assignata ab Auer. uidetur sine du com.
bio supponere augmentum ratione nutritiōis 106.
que quodammodo generatio est fieri per mini sexto
ma : quod si ita esset : ad hoc q̄ continua esset: cō.52
quum minimum instanti generetur : in quoli/
bet instanti generaret̄ minimum:& ita instātia
essent terminata in actu & continua:quod fal/

ſum eſt: inter quelibet enim duo inſtancia ſunt
infinita media. Et hanc putamus eſſe ueraꝫ ſen
tentiam: & quod inter quamlibet augmenta/
tionem cadat tempus: in quo fiant alterationes
cibi pro nutritione & augmentatione: que in in
ſtanti fiunt. Ad id autem quod obiciebatur ex
cō.6. Auero. tertio phiſici. d. motum ibi large capi ꝑ
mutatione aut generalius tranſmutatiōe: et ſic
equiuocum eſt: ad eamquæ eſt per ſe & eam
quæ non eſt per ſe: ſed eſt finis tranſmutatiōis:
ut dicitur quarto phiſicorum idem dicit Aue.
com. ſexto phiſicorum contra Alexa. putantem om
129. nem tranſmutationem eſſe in tpe ſed latere
ſenſum in aliquibus: uel dicēdum (propter ma
cō.32 gnam ſimilitudinem) idē quod Ariſt. & Auer.
cō.59 dixerunt de generatione ſexto phiſicorum: quū
enim generatio: ſicut augmentatio ſint nō mo
tus per ſe. ſed fines motus: eius igit̃ mobile pri
us tranſmutabatur tranſmutatione cōtinua ad
finem motus. Pro quanto ergo motus genera/
tionis eſt cōpoſitus ex motu in quali & tráſmu
tatione in ſubſtantia dicitur motus cōtinuus. &
ſic etiam uerum eſſet ꝙ fit uel factam eſt neceſſe
prius fieri. Si ergo ut. d. magnus Albertus prio
ca.2. de gene. tractatu primo ſumatur generatio ſe/
cundum rationem ſuæ eſſentiæ abſtracta eſt a
motu: ſed ſecundum ꝙ finis alterationis ſic cuꝫ
cō.55 eo coniuncta: eſt motus. Idem d. Tho. ſexto phi
ſicorum ita ergo in augmentatione & nutritio
ne d· ꝙ ratione alterationis precedentis dicetur
motus: in ſe autem mutatio inſtantanea: Sed q̃
dubi res cupiens ſcire quam nam alterationem ſequi
uꝫ ſci tur augmentatio uel nutritio? An alteratio iſta
tu di in qualitate exiſtēs in nulla eius certa ſpecie eſt:
gnū. quando enim ex ſanguine caro generatur alte
rabitur in plus q̃ in una ſpecie: donec omnes cō
trarie qualitates expellantur: & una cum forma
carnis licet (poſteriꝰ natura) cōuenientes qualita
tes inducantur. Alteratio igitur iſta cuius gene
ratio aut nutritio eſt finis extrinſecus: non eſt
proprie unus motus: & per conſequens uere cō
3. cō. tinus. Et hoc conſonum Ariſto. paſſim & Aue.
6. 8. tertio phiſi. & octauo: quoniam uera continua
cō. 23 tio ſolum modo in motu locali exiſtit: de quo
etiā analogice & ꝑ prius dr̃ motus reſpectu alia
rum ſpecierum & fere equiuoce ut uidetur inu
com. ere quarto phiſicorum Auero. quare iſte abſo/
133. lute unus dicetur motus: ſicut & continus. Pa/
tet ergo quid de hoc dicendum dimiſſis ſorti/
legorum extenſionibus.

Capitulum quartumdecimum: in quo pre
dicta epiloganτur: quibuſdam additis.

P Ro finali ergo concluſione: & ut tandem
receptui canaꝫ: ſupereſt ea que ſectim di
xi pro mente Ariſt. in hac queſtione: mo
re rethorum atq; bonoruꝫ philoſophoꝝ epilo/
gare: id enim paſſim a pħo ſeruari uidemus
(quod & ipſe in rethoricis monuit) id autem
quod nos dicimus in aīali (propter magis notū
eſſe hoc animæ opus in his) proportionabiliter
in plantis imaginetur: quibus terra fere pro
ſtomacho eſt: ex qua calore radicū ſugunt ſubtī
le & conueniens nutrimentuꝫ: ſuperfluo dimiſ
ſo ut d. Ari. ſecundo de par. animali. cap. tertio
tranſmutato ergo nutrimēto a uegetali anima:
calore ſuo mediante: uariis alterationibus in
membris factis: diuiditur miſſum ad membra
materialia: & ad minima diuiſum/ mixtione cō
uerſiua non equatiua miſetur ipſi animato cor
pori: aut materiæ eius: & ſic una materia ex
amborum effecta: eadem forma informatur.
Tum demum cibus aut ſanguis in potentia pri
us caro iam actu caro effectus nutrit. & ſtat lo/
co fluxæ materiæ. Quod ſi cibus cōmixtus po
tentia fuerit non ſolum caro: ſed etiam ad ma
iorem quantitatem: iam auget ipſum uiuens.
Ad pluris enim cibi conuerſionem in ſub/
ſtantiam aliti q̃ fuerit deperditum: ſequitur
maior quantitas: & partium maior extenſio:
hoc autem fit quando calor fortis fuerit: exiſtē
te ſubiecto molli & facile extenſibili & humi/
do: cui facile fiat admixtio. Quod ſi non tantū
reponatur quantum calor depaſtus fuerit: neq;
cibus in potentia ſit ad equalem quantitatem
conſeruandam: neq; maiorem generandam:
tunc erit diminutio. Et hoc eſt quod. d. Ariſto cō.41
tiles primo de generatio. ipſa autem forma ſci/ 42.
licet effectiua harum operationum ſemper ma
net eadem: in materia ipſa exiſtens ut potentia
quedam i materialis potēs dilatari in cibo dila
tatiuo corporis: & contrahi deficiente in quan/
to eius ſubiecto. Et tandem ipſo ſecundū qua/
li deficiente a debita mixtione & complexione:
totaliter deficiet & ipſa anima: Continua enim
cibi extranei admixtionem corpus impuratur:
& tandem mutatur in contrariam diſpoſitio/
nem: ut formam cadaueritatis. Sicut ſi uino ſæ
pius aquam ſuper infundas: non iam uini ſpeci
em ſeruabit ſed aquæ ſubibit formam: & ſic
terminabitur eſſe animalis: ſicq; continuo om
nia in peius ruere. Hoc autem naturale eſt: naꝫ
ut docte dicit Statius in ſiluis. quidquid habet
ortum finem timet. Et princeps pħiæ ac na/
turæ ſpeculum Ariſto. in libro de Morte & ui/
ta: eſſe animalium perfectorum in tria diui/
ſit: generationem/ uitam & mortem: tribus exi
ſtentibus & ipſis poeticis atq; fatalibus parcis. pcæ
Eſſe autem uiui maxime eſt per uegetalem ani
mam: unde generatio animaliū eſt prima par/ gña
ticipatio ſeu aquiſitio uegetalis animæ in ipſo tio
calido. Vita autem permanſio & conſeruatio uita
eiuſdem in eodem. Mors autem deffectus hu/ mors
ius animæ propter extinctionem calidi: extin/
guitur autem calor in omnibus membris tum
demum in principio ſuo corde/ aut proportio
nali: duplici de cauſa extinctione uiolenta & ſuf
focatione: uariis caſibus contingentibus & im/
pedientibus refrigerationem: quæ fit uel per
aquam/ aut aerem atractis licet ſint quedā ani/
malia que neutro refrigerētur primo de hiſto.

animalium secundo uero marcore & contabe/scentia. Producitur enim calor noster uiuidus ex humido animali aereo: ueluti ex colo ipsius Clothus: qui Lachesis manibus protenditur eo usq; quo exaustum totum fuerit: aut mira paucitate ad inexorabile Antropus gladium peruenerit: tamquã.n. proprii tunc muneris effetus miles: perpetuo feriatur. leniter ergo ipso deffi ciente: subrepit hiemalis corporis nostri frigiditas: uite contraria senibus addita pestis. Quare eo sic paulatim deficiente non fit passio. Vnde neq; tristis est mors quæ in senectute sine.n. magno morborum flatu: modici olei lucerna extinguitur facillime. Calore ergo iam nõ amplius corpus eleuante: sua mole ruit: uictoq; calore terminante humidum & alias qualitates (sic enim ut dicit quarto Metheororum fit animalium generatio) & humido extrinseco dominante: dissoluetur dulcis & armõica compago. Vnde ista ẽ resolutio naturalis facta ab anima suo naturali instrumento. non intendentibus/sed difficientibus ipsis: quare accidit illis sua corruptio. Igitur ex dictis animadeuertendum: hanc diminutionem & deffectum esse dicendum potius resolutionem & quandam corruptionem/ q̃ naturæ diuisionem. Sicut enim in augmentatione cibus alteratur quousq; corrumpatur: & noua forma induatur/ita etiam in diminutione caro disproportionatur in qualitatibus suis/ & alteratur quousq; non amplius sit materia conueniens animalis: & tũc corrumpitur & in quid aliud conuertitur: q̃d uirtutibus ministrantibus eicitur a corpore: aut per secessum/aut sudorem/aut quouis alio mõ secundum quod diuersimode resoluitur. Ista autem materia non penitus necessaria erat ipsi formæ ut diximus ex fundatissima sententia diui Thome. & Auero. Non igitur dicendum ut Scot. & alii quidam grossipedales: qui putant esse actualem aliquam diuulsionem & separationem materiæ a materia: ut concludant & formam simul separari. Quare miratus sum de q̃busdam facientibus argumentum de planta diuisa a reliqua plãta dicũt enim utranq; partem uiuere quod non esset nisi pars formæ in alteru tra simul diuisa maneret: nisi de nouo due animæ genitæ sint (quod haberent dicere.d. animas indiuisibiles) longe enim aliud est: illic eniz saltim pro tunc quando diuisio fit partes sunt in actu: hic autem prius una pars puta materia resoluta corrumpitur & amittit nomen & diffinitionem quam separetur: aut saltim corrumpendo separatur: unde ista non est diuisio quia non est duorum existentium. neq; qualicumq; amotione materiæ a materia sequitur formam a forma separari. Sed hoc erit in diuisione actuali. folia enim in autumno decidunt ab arboribus: neq; tamen una cum eis partes formæ arborum decidunt. quia naturali hoc factum fuit resolutione: & hoc peculiare est ipsi animæ corruptibili quod sic resoluat materiam suam: & quod addat: ipsa in sui essentia immotã & penitus inuariata. Licet etiam apud me falsum sit dictum eo⁊ q; quacunq; auulsione rami aĩæ pars auellatur nam quando ramus euellitur non simul anima euellitur: quoniam principaliter in trunco uitulamine & radicibus consistit. Vnde pari passu dicendum. q; nõ manet anima in his imo quod seperat̃ & amittit nomen & diffinitionem. quare neq; dicitur arbos sed lignum ꝑprius: quia etiam non habet ea principalia mẽbra in quibus anima cõseruatur: & sine quibus non. Quod si.d. quomodo ergo transplantatæ aut insitæ germinãt si non habent animam: dico quod si truncus arboris in quo tanq̃ in medio est principium uitæ diuideretur nullo pacto germinabit alteri insitus aut complantatus: sed corrupta anima & ipse marcesset abausim passus. ramusculi teneri & sine radicibus germinant: eo q; in ipsis tamq̃ in molli sanguine menstruo: aut rectius calido actiuoq; spermate uirtus generatiua seruatur. Quare granum frumenti mortuum affert fructum: Et arbos ista/seu ramus quodammodo corrumpitur: & simile regeneratur per uirtutem generatiuam in eo existentem: habet ergo animam nõ actu sed potentia: sicut & sperma aut sanguis menstruus: quod quia in apto subiecto est: & molli educit eam ad actum. propter quod neq; omnes arbores transplantatæ uiuunt neq; omnes ex semine nascuntur: sed pullulant ab radice aliis densissima silua: unde bene dicit Aristo. in de iu. & se: quod arbores taliter germinantes uidentur quidem actu unam animam habere: uirtute autem plures: & assimilauit eas pluribus animalibus simul coaceruatis. Quod ita esse patet. quoniam absplantatæ alienis regionibus suæ naturæ distemperatis/aut alieno tempore non crescunt: eo q; innata caliditas seminaria & cœlestis: non potuerunt uincere materia; & formare ipsam: & ita exsicant̃ passiuis qualitatibus dominantibus super actiuas. Hec autez dicta sufficiant capientibus. Ad laudem eius cuius nutu non solum aucta excrescunt: sed in menso bonitatis sinu cũcta progentia consistũt & obeunt. Cui laus. Gloria & gratiarum actio;

Bononiæ. 1521. Die tertio iulii in domo
Reuerendissimi Prothonotarii Nestoris Roscii domini sui collendissimi Per me Iacobum
filium. Antonii Fabri
Vallis flemagæ.

¶ Ad Lectores Operis Peroratio.

NOn me latebat candissimi lectores: studiolū nostrum in hoc perarduo quesito/ uarie a uobis diiudicatum iri: ac ueluti delphicum ensem nobis futurum. Vtcunq̧ accipiatur: nos liberalē ac germanam naturam sequuti: mētem nr̄am comunicandā censuimus. Nam si inuidiæ lo/cus ullus relictus maioribus nr̄is: infinitarū fere rerū memoria ac pitia caruissemus. Nec uero fortui tu diuina mens selecta singulis munera equissima lance constituit: sed ut singulū alterius indigens mundi indissolubilē nexuȝ cōprobarēt. Atq ut Epicurus nobilis phs dicebat: fortuna pauca sapiēti tribuit: q̄a maxima sunt que animi ac mētis cogitacionibus gubernant. Nobis igitur que in sua erant ditione paucissima prestitit. que animi uigore ac labore parta: qualiacunq̧ uobis condonauimus. Breues fuimus/ uel q̧ in turbidissimo freto paucis remis tutius enauigat: uel quia propediem copiosissimum preceptoris tractatum expectabatis. Vt autem hac nostra breuitate huius rei imperitos arcemus: quandoquidem nil nisi eorum fastidium expectaremus: ita studiosos q̄ maxime uellim mentē nr̄am itelligāt. Quod ut facillius assequerentur totius ordinis summa capitula subiecimus. Bonoñ. 1521. nonis decēbris.

¶ Sunt nōnulla errata ex geminatione aut deffectu lrarū aut mutatiōe que q̄a studiosis parū incommodi afferunt omisi addere. inuenies tn̄ pingendo pro pinguedo. car. 8. orginis p organis eadem car. 6. panciori pro pautiori Alibi continus per continuus.

¶ Impressum Bononiæ Per Magistrum Iustinianum de Ruberia. anno dn̄i. 1521. 9. Decembris quo completum fuit hoc opus.

